

Tvärssektoriell samverkan - ett lärorum

En fenomenografisk studie om upplevt lärande vid samverkan mellan offentlig och ideell sektor

Kristine Åkerlund

Självständigt arbete – Pedagogik GR (C), Pedagogik, 30 hp

Huvudområde: Pedagogik

Högskolepoäng: 15 hp

Termin/år: VT 2019

Handledare: Calle Hansson

Examinator: Jimmy Jaldemark

Kurskod/registreringsnummer: PE014G

Utbildningsprogram: Beteendevetenskapligt program, 180 hp

Förord

Först vill jag tacka alla informanter som tog sig tid att dela med sig av sina tankar och erfarenheter. Utan er hade inte arbetet kunnat genomföras.

Jag vill även tacka mina studiekamrater. Tänk, att ett gäng främlingar, slumpmässigt ihopparade i en studiegrupp under första studieveckan, kunde ha så roligt ihop under 3 snabba år! Vilken resa vi gjort, grupp Höga Kusten! Så stolt och glad för alla oss och vår vänskap! Jag tackar även min handledare Calle Hansson som har sporrat mig med behövliga, värdefulla synpunkter under skrivandet av denna uppsats.

Slutligen mitt allra största Tack sänder jag till min familj. Ni uppmuntrade, ni lyssnade, ni stod ut och förde mig fram. Ni är bäst!

Kristine Åkerlund

Abstrakt

Som följd av omvärldsförändringar ökar samverkan mellan offentlig och ideell sektor i omfattning. Ideella organisationer, föreningar och det civila samhället har idag blivit en välfärdsproducent för att tillsammans med den offentliga sektorn bemöta komplexa samhällsutmaningar. Frivilligorganisationer har tagit över verksamheter som tidigare drivits i kommunal regi, de sköter idrottsanläggningar, bedriver integrationsverksamhet, sköter om vandringsleder och fritidsgårdar. Tvärsektoriell samverkan sker i form av bidragsgivande, skötselavtal eller delägarskap i större EU-projekt. Syftet med denna studie är att studera hur individer upplever samverkan mellan offentlig och ideell sektor som ett lärorum, samt vad de upplever som hinder för lärande. För att undersöka detta, har en fenomenografisk studie genomförts. Uppsatsens teoretiska utgångspunkter är teorier om lärande i praktikgemenskap, lärande i och mellan organisationer samt fenomenografisk syn på lärande som fenomen. Som datainsamlingsmetod har sex semistrukturerade intervjuer med representanter involverade i tvärsektoriell samverkan genomförts. Studiens resultat och slutsatser visar på att lärande vid tvärsektoriell samverkan sker i samspel med andra individer och som kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan föreningar och kommunen. Informanternas syn på lärande vid samverkan är övergripande positiv. Det konstateras dock att samhällsutvecklingen kräver nya former av samverkan och effektivare utnyttjande av parternas kunskaper. Resultatet visar att bristfällig information och kommunikation mellan parter, allmänt sinande ideellt engagemang och maktobalans i förhållandet är hinder för lärande.

Nyckelord: *fenomenografi, ideell sektor, offentlig sektor, tvärsektoriell samverkan, upplevt lärande*

Innehållsförteckning

1. Introduktion	4
1.1 Inledning	4
1.1.1 Kunskapsbidrag.....	5
1.1.2 Centrala begrepp	5
1.2 Bakgrund	6
1.3 Syfte.....	7
2. Teoretisk referensram	7
2.1 Om lärande.....	7
2.2 Pragmatisk syn på lärande.....	8
2.3 Lärande i praktikgemenskap	8
2.4 Informellt lärande.....	9
2.5 Lärande inom och mellan organisationer	9
2.6 Lärande som upplevt fenomen	10
2.7 Tidigare forskning kring tvärssektoriell samverkan.....	11
3. Metod	13
3.1 Ansats.....	13
3.2 Urval.....	13
3.3 Datainsamlingsmetod och genomförande	13
3.4 Analysmetod.....	14
3.4.1 Fenomenografisk analys.....	14
3.4.2 Kodning.....	15
3.5 Kvalitetskriterier.....	15
3.6 Etiska aspekter	16
3.7 Förförståelse	16
3.8 Metoddiskussion	17
4. Resultat och analys	18
4.1 Lärande genom social interaktion.....	18
4.1.1 Lärande genom kontakter med andra	18
4.1.2 Dialog som nyckel för lärande	18
4.1.3 Informellt och formellt lärande	19
4.1.4 Informera mera	20
4.2 Organisationsspecifika förutsättningar som påverkar lärande	21
4.2.1 Makt som kunskap och kunskap som makt.....	21
4.2.2 Verksamhetsspecifika förutsättningar för lärande	22
4.2.3 "Det fungerar ganska bra, men..."	24
4.2.4 Lärande genom utvärdering.....	25
4.3 Sammanfattning	25
5. Diskussion	29

5.1 Resultatdiskussion	29
5.3 Förslag till vidare forskning.....	32

1. Introduktion

1.1 Inledning

Det civila samhället är en del av det svenska välfärdssamhällets grund. Nästan alla har någon relation till ideellt engagemang genom idrottsförening, intresseklubb, studieförbund eller byförening, vilket gör det svenska föreningslivets omfattning unik i världen (SKL, 2018). Deltagande i gemenskaper som ideella organisationer skapar mening, delaktighet och utveckling för många människor. Därigenom bidrar det civila samhällets organisationer till att stärka demokratin, bl.a. som röstbärare och opinionsbildare. "Delar av det civila samhället har dessutom en viktig och växande roll som utförare av offentligt finansierade tjänster" (SOU 2016:13, s. 510).

Som följd av omvärldsförändringar ändras även de ideella organisationernas roll i samhället. "Ett generellt utvecklingsmönster i kommunsektorn är att allt fler kommuner och landsting är i färd med att utveckla dialog, samverkansrelationer och strategier som svarar mot det ökade behovet att tillsammans med medborgare och civilsamhällets organisationer hantera komplexa samhällsutmaningar" (SOU 2016:13, s. 324). Staten och kommuner får ökat intresse att ha ideella organisationer som samarbetspartners i välfärdsproduktionen, vilket uppmärksammas i svenskt utredningsväsende.

För att hänga med i samhällsutvecklingen satsar staten och kommuner på utvecklingsarbete ofta i form av projekt och ideella organisationer är numera givna som samverkanspartners vid regional utveckling. Detta samarbete stöds med offentliga medel som projektbidrag, tillfälliga stöd, organisationsstöd, aktivitetsbidrag mm. Det finns dock inget lagrum som reglerar omfattningen av eller hur detta samarbete skall bedrivas. "Svenska kommuner har i kraft av den kommunala självstyrelsen stor handlingsfrihet vid utformandet av spelregler för stöd och samverkan med ideella organisationer" (Johansson, 2005, s. 171). Gestaltningen av relationer över sektorgränser är i de olika organisationernas händer och starkt beroende av lokala förutsättningar, t.ex kommunernas politiska policy eller parternas ekonomiska förutsättningar.

Under 2011 har alla län fått i uppdrag av regeringen att ta fram lärandeplaner för att garantera att den regionala tillväxtpolitiken i allt högre grad grundas på erfarenheter, kunskaper och resultat från genomförda insatser och att de olika samarbeten skall leda till lärande (Tillväxtanalys, 2011). Lärandet som drivkraft ska bidra till att utveckla hållbara samverkansprocesser, metoder och arbetssätt bland aktörer på lokal, regional och nationell nivå, enligt denna målformulering. Målet med lärandeplaner är att kunna samla in och systematisera erfarenheter, kunskaper och resultat samt utveckla återkoppling och spridning av dessa så att en vidare krets av aktörer få tal del av dem. Lärande och reflektion över egna erfarenheter är centralt för ett hållbart utvecklingsarbete som skall leda till långsiktiga effekter och inte bara blir ett "irrbloss i mörkret" (Svensson & Brulin, 2014). Lärandet är även en avgörande faktor för dialog och beslutsfattande mellan aktörer och därmed en förutsättning för prioritering och styrning av aktiviteter (Ibid.). Även i kommunernas framtidsplaner och visioner för utveckling de kommande tio åren, betonas livslångt lärande, medborgarnas engagemang och delaktighet som vägen till förverkligade drömmar.

Det finns avsiktsförklaringar och styrdokument som beskriver lärande i samverkan mellan offentlig och ideell sektor, alltså kan man konstatera att läroprocesser finns i sammanhanget. "Frågan om lärandet i utvecklingsarbete måste utvecklas och fördjupas och begreppen förtydligas, [...] lärande mellan olika organisationer och nivåer skall underlättas och stödjas genom tillit, öppenhet och resurser för samordning..." skriver Svensson och Brulin (2014, s. 286). Rapporten *Att utveckla regionernas*

lärande (Tillväxtanalys, 2013) konstaterar att det har gjorts en hel del insatser kring att bygga upp lärosystem för systematiskt lärande inom projektsamarbeten, men Svensson och Brulin (2014) hävdar att det fortfarande finns brister. De nämner underinvestering och problemområden som t.ex spridning av kunskaper och erfarenheter om framgångsfaktorer och risker samt hur lärandet går till utanför projekten. Det finns inte heller någon forskning om hur lärande upplevs av samverkande aktörer eller om det finns skillnader i hur de upplever lärande. Detta tyder på att det finns en kunskapslucka om lärande på individnivå genom tvärsektoriellt samverkan mellan ideell och offentlig sektor.

Pedagogik i en bred mening handlar om att beskriva, förstå och förklara processer kring bildning, fostran, utbildning, undervisning och lärande inom en samhällelig kontext. Det innebär även att "studera hur människor påverkas, förändras och lär i samspel med sin omgivning och hur samhälleliga och kulturella villkor påverkar dessa processer" (Herbert & Bergstedt, 2008, s. 112). Pedagogiskt fokus i detta arbete ligger på att syna upplevda läroprocesser inom en avgränsad kontext. Mitt eget engagemang i en idrottsförening har inspirerat mig att studera hur lärande upplevs i samarbete mellan offentlig och ideell sektor. Jag vill veta och förstå vad som händer bortom lärandeplaner, visionsförklaringar och policydokument på en vardagsarena och undersöka hur lärande erfars ur de samverkande parternas perspektiv. Uppsatsen behandlar hur kommunala tjänstemän i en glesbygdskommun (vidare i texten benämnt kommunen) och företrädare för föreningsliv upplever lärande och kunskapsbildning under dessa speciella förutsättningar som samarbete över organisations- och sektorgränser innebär.

1.1.1 Kunskapsbidrag

Uppsatsen syftar till att öka kunskapen om fenomenet lärande i tvärsektoriellt samarbete. Det finns skilda uppfattningar av lärande och genom att visa variationen av dessa bland de samverkande parterna, kan förståelsen av fenomenet och därmed lärandet förbättras. En djupare insikt av aktörernas upplevelser, uppfattningar av lärande i samarbete kan leda till tydligare kommunikation av förväntningar och förståelse för vilka faktorer som styr relationer. Denna kunskap kan bidra till ökat ömsesidigt förtroende, viljan att utveckla samverkan och reflektera över dagens praxis. Slutsatser och resultat av denna uppsats kan agera som tankeväckare för utformningen av framtida samarbetsformer, för att utveckla genomtänkt samarbetspolicy samt väcka intresse för fortsatt forskning i ämnet.

1.1.2 Centrala begrepp

Följande begrepp är centrala i denna uppsats och här förklaras hur de förstås inom uppsatsens kontext:

- *Föreningsliv/ föreningar/ ideell sektor*: idéburen sektor, frivilligsektor, civilsamhället, ideella föreningar, folkrörelser, frivilliga organisationer, föreningsliv - det finns många namn som beskriver varierande idemässiga grunder för de olika organisationernas existens. Inom ramen för denna uppsats används begrepp ideell sektor och föreningar för att göra en avgränsning mot just icke vinstdrivande, idéburen och allmännyttig verksamhet och därmed särskilja ideella organisationer från både statliga och kommunala aktörer samt näringsliv.
- *Tvärsektoriellt samarbete* definieras av SKL (2018) som ett samverkan där aktörer från olika samhällssektorer samverkar för att uppnå ett gemensamt mål. Detta sker ofta mellan olika förvaltningar i en kommun men även som samarbete mellan privata och offentliga aktörer.

Samarbetet ger ofta synergieffekter i form av mer tillgänglig och korrekt kompetens i projekt eller som ekonomiska vinningar.

1.2 Bakgrund

Samarbete mellan offentlig sektor och föreningsliv har en lång tradition i Sverige, vilket är en styrka för demokratin och samhällsutvecklingen (SKL, 2018). Ideellt arbete och föreningsliv fyller en viktig funktion i samhället, allt från fritids- och idrottsaktiviteter, kulturevenemang till hjälp vid kris- och katastrofsituationer. Utan ideella insatser och frivilligt arbete skulle en stor del av det som vi i Sverige förknippar med levande samhälle inte äga rum.

Det finns en pedagogisk ambition i de statliga dokumenten, skriver Lindström (2006) och synen på vad som är målen och intentioner från statligt håll med fritidssektorn har ändrats. Lindström (2006) nämner fritidssektorns tidigare roll i rekreation och avkoppling som nödvändig för reproduktion av arbetskraften, som senare utvecklats till fokus på den ideella sektorns roll i demokratisk fostran, för att under 2000-talet vara en viktig aktör även i integrations- och jämställdhetsarbete.

Den senare utvecklingen visar på ideella sektorns förändrade roll i samhället. I New Public Management anda bedrivs samarbetet med ideell sektor, som förut skedde spontant och volontärt, allt mer formaliserat, projekt- och marknadsinriktat, och när välfärdsstaten dragit sig tillbaka lämnas en rad arbetsuppgifter till ideella organisationer (Dahlstedt, Ålund & Ålund, 2011). Kommunernas nedskärning av offentlig välfärdsservice och EU:s bidragssystem medförde ett ökat tryck på ideell verksamhet. Frivilligorganisationer fick ta över verksamheter som drivits i kommunal regi, driva idrottsanläggningar, bedriva integrationsverksamhet och asylmottagande, sköta lek- och badplatser, gästhamnar, bryggor och vandringsleder. Den ideella sektorn blir i rollen av parallell resurs eller välfärdsförstärkare en samarbetspartner till offentlig sektor och måste anpassa sig till de nya förhållanden. Förut förväntades den ideella sektorn fungera som språkrör för olika grupper och ställde krav på staten och kommunerna, skriver Johansson (2005), men idag råder en omvänd samtalsordning där staten och kommunerna genom sina samverkans- och stödformer ställer krav och ger uppdrag till den ideella sektorn och dess organisationer.

Ideella och offentliga organisationer har ett ömsesidigt inflytande på och beroende av varandra. Trots detta råder det brist på kunskap om hur processerna ser ut och fungerar inom olika sektorer, särskilt på det lokala, kommunala planet. "Det finns än så länge begränsad systematisk kunskap om vad som händer i relationerna mellan de ideella organisationerna och kommunerna, trots att kommunerna spelar en nyckelroll i dessa relationer" (Johansson, 2005, s. 35). Detta har uppmärksammats av regeringen och myndigheter under 2010-talet i en rad styrdokument och vikten av ökad kunskap kring samverkansprocesser är på allas läppar. Medlemsorganisationens Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) rapport *Dialoger och överenskommelser med civilsamhället* (2014) nämner erfarenhetsutbyte, kunskapssökning och spridning som några av åtaganden som parterna förpliktar sig till genom samarbeten (SKL, 2014). SKL utredning *Civilsamhället som utvecklingskraft, demokratiaktör och samverkanspartner* (2018) betonar återkommande att ökad kunskap behövs om socialt företagande, samhälls-entreprenörskap för att utveckla god samverkan som kan frigöra potential lokalt och regionalt. Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (MUCF) i årsrapporten *Civilsamhället på landsbygder och i tätort. Villkor och roller för ideella föreningar och samfälligheter* (2017) konstaterar en kunskapsbrist hos offentliga aktörer och uppmanar dem att ta tillvara all kunskap som finns i föreningslivet samt att öka sin förståelse genom dialog i samverkan. Regeringens skrivelse (Skr. 2017/18:246) *En politik för*

engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället efterfrågar bredare spridning av erfarenheter och kunskapshöjning inom nämnda område.

Exemplen på dokument och rapporter som uppmanar till lärande, erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning är många och trots konstaterandet att lärande är ett centralt element i ekonomiska och samhällsliga sammanhang, framstår det som någonting väldigt abstrakt och skilt från den faktiska praktiken. Möjligheterna till lärande av och i tvärssektoriellt samarbete är nästintill obegränsade men för att förstå denna läroprocess måste de olika erfarenheter och förståelser som skapas bindas samman.

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att skapa en djupare förståelse för läroprocesser i samverkan mellan offentlig- och ideell sektor. Jag har undersökt hur kommunala tjänstemän och företrädare för frivilligorganisationer upplever lärande och kunskapsbildning under speciella förutsättningar som samarbete över organisations- och sektorgränser innebär samt hur de upplever lärande som erfarenhetsutbyte, återkoppling och kunskapsspridning.

Följande forskningsfrågor har varit vägledande för det undersökande arbetet:

- Hur upplever kommunala tjänstemän och föreningsrepresentanter lärande i samverkan mellan ideell och offentlig sektor?
- Vad upplever de som främjande respektive hindrande för lärande?

2. Teoretisk referensram

I detta kapitel presenteras en teoretisk referensram och tidigare forskning om lärande som är relevanta för ämnet och som används för tolkning av data. De teoretiska utgångspunkterna för studien gäller informellt lärande, lärande i praktikgemenskap, interorganisatoriskt lärande samt emancipatoriskt perspektiv på fenomenografi.

2.1 Om lärande

Den danska forskaren Knud Illeris definierar lärande som ett "mångfacetterat begrepp som omfattar varje process hos levande organismer som leder till varaktig kapacitetsförändring som inte bara beror på glömska, biologisk mognad eller åldrande" (2015, s. 20). Termen lärande är mångtydig, den används både i vardagen och i vetenskapliga diskussioner på många olika sätt. Förståelsen av lärande beror på vilket teoretiskt perspektiv som används. Fram till 1970-talet handlade lärandeteorin nästan uteslutande om utbildningsperspektiv och den individuella aspekten av lärande. Från slutet av 1980-talet blev det allt vanligare att betona lärandets sociala och samhällsliga sida, skriver Illeris (2015). Fokus har skiftat från mätbart kunskapsförvärv till en process där kunskap skapas i samspel med andra människor och omgivningen i olika typer av lärorum. Kock (2013) beskriver det som en övergång från överförings- och tillägnelseperspektiv på lärande *learning as acquisition* till lärande som deltagandeprocess *learning as participation*. "Kunskap som produkt leder till betyg, kunskap som process ska leda till att individen får kapacitet att agera i demokrati som en fri och ansvarstagande varelse" menar en av pedagogikämnets största klassiker Dewey (citerad i Herbert & Bergstedt, 2008, s. 181). Detta synsätt bekräftas även under 2000-talet av hur lärande beskrivs i litteraturen. Idag ses lärande som en aktivitet som skapar förändring, en process som pågår hela livet och är inbäddad i sociala och

samhälleliga sammanhang (jfr Herbert & Bergstedt, 2015; Illeris, 2015; Säljö, 2014). Samspelet mellan individen och omgivningen är centrala förutsättningar för lärande ur detta perspektiv.

Termen lärande har en genomgående positiv genklang. Den används för att beskriva individuell utveckling, som idébeskrivning för samhällsutveckling och som slagord i politisk debatt. Säljö (2014) påpekar dock att allt lärande inte är positivt och tron, att mer kunskap per automatik leder till ett bättre samhälle, är felaktig. Vissa inlärd kunskaper kan användas för att kringgå regler, skapa sig fördelar på andras bekostnad eller hindra individer från att utvecklas och se nya perspektiv.

2.2 Pragmatisk syn på lärande

Insikten om omvärldens och det mänskliga samspelets betydelse för kunskapsutvecklingen är ingen nyhet ut kunskapsteoretiskt synvinkel. Dewey skrev redan i *Demokrati och utbildning* från 1916, om bildningens och kunskapens bidrag för bygget av ett demokratiskt samhälle. Enligt Säljö (2014) kom relationer mellan individ, kultur och samhälle att utgöra själva kärnan med kunskap genom den pragmatiska idétraditionen. Dewey's samhällsfilosofi utgår från synen på individen som formas av sina sociala och kulturella omständigheter och skall därefter använda eller skapa kunskaper för att leva i ett demokratiskt samhälle. Lärande blir därefter mer en fråga om process istället för produkt (Säljö, 2014). Kunskap, enligt pragmatisk kunskapssyn, skapas av människors konkreta erfarenheter.

Erfarenhetsbaserad kunskap och dess betydelse för formandet av individen är centralt hos Dewey. "Learning-by-doing" är det mest kända av Dewey's uttryck och idén bakom uttrycket är att människor skapar kunskap och kompetens genom praktisk handling (Kock, 2014). "Själva processen att leva tillsammans är utvecklande. Den utökar och belyser erfarenheten, den stimulerar och berikar fantasin, den leder till ansvarstagande och noggrannhet och skänker liv åt tal och tanke" (Dewey, 1985, s. 40). Dewey såg allt deltagande i socialt samspel som bildande och kommunikationen som ett sätt att påverkas och ändra sitt eget och andras sätt att tänka. Praktiskt användbar och erfarenhetsbaserad kunskap är avgörande för att individer skall kunna fungera och vara aktiva samhällsmedborgare.

2.3 Lärande i praktikgemenskap

Lärande som del av social praktik är ett fundamentalt begrepp i Etienne Wengers (1998) sociokulturella lärandeteori. Begreppet *praktikgemenskaper* introducerades först av Lave & Wenger (1991) som hävdar att lärande inte är en isolerad aktivitet som sker enbart i formella sammanhang, utan att människor lär sig i gemenskap som de kallar för *communities of practice* - praktikgemenskaper (t.ex familjer, arbetskollektiv, intresseklubbar, politiska partier, studiegrupper). Deltagande i praktikgemenskaper formar och förändrar, enligt Wenger (1998), vilka vi är och vad vi gör. Till skillnad från teorier om arbetsplats- och organisationslärande, åsyftar Wengers förståelse av praktikgemenskaper inte på klart identifierbara, utmärkta och synliga sociala gränser (Lave & Wenger, 1991). Hos Illeris (2007) återfinns samma uppfattning beskriven som olika lärorum. Dessa rum och sfärer avgränsas av ett visst yttre sammanhang och styrs av skilda rationaliteter som påverkar både läroprocessen och dess resultat. Praktikgemenskaper formas i interaktion med andra människor och utmärks främst av delad förståelse för vad deltagarna gör och vad det betyder för deras egna liv och för praktikgemenskapen.

A community of practice is a set of relations among persons, activity, and world, over time and in relation with other tangential and overlapping communities of practice. Community of practice is an intrinsic condition for the existence of knowledge, not least because it provides the interpretive support necessary for making sense of its heritage. (Lave & Wenger, 1991, s. 98).

Inom praktikgemenskaper skapas delad kunskap och interaktion mellan erfarenhet och kompetens utgör en grogrund för lärande.

Wenger (1998) beskriver tre dimensioner som karakteriserar en praktikgemenskap:

- Ömsesidig engagemang (*mutual engagement*) som handlar om relationer kring gemensamt engagemang och hur deltagarna förhandlar sinsemellan kring meningsskapande om de aktiviteter de utför.
- Gemensamt uppdrag (*joint enterprise*) kan förstås som målet för individernas handlingar inom en praktikgemenskap som också återfinns inom en större - historisk, social, kulturell - kontext. Detta mål är ett övergripande kollektivt ansvar och oberoende av individuella uppfattningar.
- Gemensam repertoar (*shared repertoire*) handlar om utvecklandet av rutiner, metoder och praxis som sätt att kommunicera, förhandla, lösa eller göra saker på inom en praktikgemenskap.

Genom dessa tre dimensioner definieras praktikgemenskapens inre logik, mål och drivkrafter samtidigt som den särskiljs från andra praktiker.

Betraktat som miljö för lärande är praktikgemenskaper både plats för anskaffande av kunskap (*acquisition*) och skapande (*creation*) av kunskap. "Close interaction of experience and competence is a fertile ground for learning" (Wenger, 1998, s. 214). Befintlig kunskap och erfarenheter dels överförs och delas mellan medlemmar, dels skapas nya insikter och ny kunskap.

2.4 Informellt lärande

Lärande som undersöks i denna uppsats sker i beröringspunkten mellan två verksamheter och kan sättas i relation till begreppet informellt lärande. Kock (2014) beskriver två former av lärande i arbetsplats-sammanhang - formellt och informellt lärande. Formellt lärande är medvetet planerade och organiserade läraktiviteter, som kurser och utbildningar under arbetstid. Informellt lärande, eller vardagslärande, som Ellström (1997) kallar det, sker spontant genom deltagande i det dagliga arbetet som en effekt av aktiviteter man engagerar sig i. Individer lär sig saker även när de inte avser det eller är medvetna om det vilket kallas implicit eller "tyst" lärande (Ibid.). Illeris (2015) beskriver informellt lärande som integrerad i de vardagliga aktiviteterna, där den lärande själv ansvarar för tillägnelse av kunskaper och färdigheter och redan i läroprocessen bidrar på ett positivt sätt till kunskapsproduktionen inom gruppen. Detta utan att det finns ett explicit pedagogiskt program. Lärande är ingen separat aktivitet som sker när vi slutar göra allt annat, lärande sker oavsett om vi är medvetna om det eller inte, oavsett om vi gillar hur det sker eller inte. Även när vi misslyckas med att lära oss något, betyder det att vi lärt oss någonting annat istället, menar Wenger (1998). Lärandet är oavsiktligt och starkt förknippat med det sammanhang som det ingår i. Den tysta kunskap som utvecklas är svår att artikulera, men den påverkar värderingar, beteenden och uppfattningar.

2.5 Lärande inom och mellan organisationer

För att utveckla förståelsen för lärande i en samverkansprocess kan teori om lärande i och mellan organisationer användas. Det är inte bara individer som lär utan lärande som process sker även i och mellan organisationer. Även om teorier om lärande i och mellan organisationer generellt handlar om arbetsplatslärande, har jag valt att tillämpa denna teori för att tolka lärande i relation mellan sektorer. Johan Stein (1996) i *Lärande inom och mellan organisationer* menar att det finns två aspekter av organisatoriskt lärande med fokus på hur individer i organisationer utvecklar kunskap eller hur organisationer som sociala system anpassar sig till omvärlden. Enligt Örtenblad (2015, 2018) har diskursen kring lärande organisation utvecklats från ett traditionellt sätt att betrakta organisation som en enhet för kunskapslagring genom gemensamma tankesätt, rutiner, normer och värderingar, till att

idag betraktas som något som skapar kunskap - en kunskapande organisation. Den senare tolkningen av lärande organisation utgår från ett socialt perspektiv på lärande som en social, kulturell och kontextberoende aktivitet (Örtenblad, 2018).

Denna tolkningsram är relevant för uppsatsen och har paralleller med Wengers teori om lärande i praktikgemenskaper och kan i ett organisatoriskt sammanhang definieras som "en process av individuellt meningsskapande kopplat till interpersonell kommunikation" (Stein, 1996, s. 78). Organisationen har gemensamma föreställningar som bärs av individer och kan förändras genom interaktion. Lärande i en organisation sker via individer under inflytandet av den sociala miljön de befinner sig i. Regler, rutiner, normer och värderingar påverkar vilken kunskap som utvecklas, hur det används och sprids inom och utanför organisationen. Stein (1996) fokuserar på aspekter som främjar eller hindrar lärande som ekonomi- och maktfaktorer, marknadskonkurrens, relationsstrukturer och beroendeförhållanden. Han nämner t.ex trygghet som en faktor som kan vara negativt för lärandet, när individer vägrar tänka i nya banor för att de är bekväma och trygga med det invanda.

2.6 Lärande som upplevt fenomen

Individernas uppfattning av fenomenet lärande är i fokus för denna uppsats. "More than learning itself, it is our conception of learning that needs urgent attention" (Wenger, 1998, s. 9). Wengers uppfattning är förenlig med Ference Martons fenomenografiska teori om hur individer erfar lärande som fenomen. Centralt i denna uppsats är att undersöka hur individer upplever/ erfar lärande i presenterat sammanhang.

Marton, enligt Kroksmark (2011), är den pedagogiska forskaren som lyckats tillföra en ny förståelse för något så sammansatt som hur vi människor gör när vi lär oss något. Marton grundar sin forskning om lärande och inläring på konstaterande att människor uppfattar fenomen i världen på skilda sätt. Variationer i uppfattningar av ett objekt eller fenomen, som Marton noterade hos de lärande, gjorde att det krävdes en annorlunda forskningsmetod för att studera och beskriva *hur* människor uppfattar saker och ting i omvärlden (Kroksmark, 2011). Metoden som Marton introducerade kallas för *fenomenografi* och är både en metodisk och epistemologisk metod. I lärandesammanhang riktar den fokus från den vanligaste frågan om *vad* lärs till innehållslig *hur* fråga för att kunna påvisa kvalitativt skilda förståelser av ett fenomen. Ur ett lärandeperspektiv, enligt Marton och Booth, är "förmågan att erfara X på ett särskilt sätt mer grundläggande än förmågan att känna till någonting om X" (2000, s. 265). När människor uppfattar ett objekt eller fenomen, urskiljer de en aspekt, bland flera tänkbara, av objektet. Denna uppfattning skiljer sig kvalitativt från individ till individ, därför säger man inom fenomenografi att "världen är kollektivt uppburen men individuellt uppfattad" (Kroksmark, 2011, s. 601). Individerna bär på fragment av kollektiv uppfattning. Ett objekts/ fenomenets mening konstrueras hos individen utifrån hur den tolkar det. "Vi är alla olika, och vi erfar världen olika, eftersom vårt erfارande är alltid ofullständig. Genom att lära oss hur världen framstår för andra, kommer via att lära oss hur världen ser ut och hur världen skulle kunna se ut" (Marton & Booth, 2000, s. 30). Fenomenografins grund enligt författarna ligger i ett intresse att beskriva fenomen i världen såsom andra betraktar dem, avtäckta och beskriva variationer och utmärkande drag för att fånga variationens väsen. Lärande är den förändring som sker när individer ändrar sina kvalitativt skilda sätt att erfara något. Marton och Booth (2000) hävdar, att förändrad relation mellan fenomenet och individen betyder att fenomenet framstår annorlunda för oss tack vare den nya kunskap vi erhållit. "Genom att lära blir vår erfارande av världen mer differentierat och mer integrerat. Vår värld blir rikare, vi blir mer upplysta" (Marton & Booth, 2000, s. 204). Utan kunskap om att det finns olika sätt att uppleva och förstå något, ter sig den befintliga

situationen, läget och förhållanden som givna och självklara och det sker varken förändring eller utveckling.

2.7 Tidigare forskning kring tvärsektoriell samverkan

Människors lärande har fascinerat forskare genom tider och det har studerats och undersökts ur skilda perspektiv (biologiska, sociala mm.), i olika miljöer (skola, arbetsliv) och med skiftande fokus (individ, grupper, organisation). Ett av det moderna samhällets lärorum som är förhållandevis mindre utforskat är fritidsaktiviteter och arbete på gräsrotsnivå som människor deltar frivilligt i, ägnar mycket tid åt och som präglas av starkt personligt engagemang (Illeris, 2007). Det rör sig om föreningsarbete inom idrott, konst eller musik, lokalt eller andligt engagemang där lärandet bärs upp av ett stort personligt intresse och stark motivation, vilket har blivit en bristvara i utbildningssammanhang där "människor känner sig pressade att delta pga samhällskrav eller personlig nödtvungenhet snarare än genom lust och engagemang" (Illeris, 2007, s. 273). Den ideella sektorn i sin samtida roll som välfärdsförstärkare är beroende av stöd från det offentliga och därmed även underställd rådande politiska ideologier. Relationer och partnerskap mellan den ideella och offentliga sektorn, inte minst som lärorum, är utgångspunkt för forskning och offentlig debatt. Stödet i form av bidrag och gemensamma projekt leder till att den ideella sektorn professionaliseras. Numera räcker det inte längre med enbart engagemang för att driva ideell verksamhet, "nu krävs det också kunskaper i *fund raising*, *volunteer management* och projektledning för att driva ideella organisationer, det krävs ökad kommunikationsförmåga med privatpersoner, företag, media och anpassning till olika kulturer och tankesätt" (Johansson, 2005, s. 153). Ju närmare välfärdsstatens kärnverksamhet de ideella verkar, desto starkare krav på anpassning utsätts de för och är tvungna att rätta sig efter de offentligas krav (Ibid.). Den offentliga sektorn kräver professionell standard vid samarbeten. Ideella föreningar har ett handikapp i relation till det offentliga, vilket behöver överbyggas för att partnerskapet skall lyckas, menar Lyra, Gomez och Pinto (2017).

Att belysa samverkansprocesser med fokus på kunskapsöverföring mellan sektorer är ett steg mot hållbar samhällsutveckling (Arya & Salk, 2006). Författarna menar att det finns dels överföring av befintlig kunskap (*transfer of existing knowledge*) mellan parter, men även kunskapsskapande (*collaborations as facilitators of new knowledge*). Lärande vid samverkan påverkar aktörernas beteenden (förändrade rutiner, ageranden) och tankemönster (värderingar, förståelse). Läroprocesser vid samverkan är även beroende av samverkans natur. Proaktiva, idédrivna partnerskap resulterar i positivt lärande genom större öppenhet, gemensamt beslutstagande mellan aktörer, medan reaktiva, påtvingade partnerskap och avsaknad av grundläggande tillit passiviserar samarbetet och därmed även läroprocesser (Ibid.).

Tvärsektoriella samarbeten färgas alltid av ett ojämlikt maktförhållande genom den offentliga sektorns ofrånkomliga legitimitet. Evers & von Essen (2019) skriver att samspelet mellan målinriktad offentlig politik och olika former av ideellt engagemang aldrig kan begränsas till apolitiska nivåer. Det är alltid de politiska besluten som har sista och avgörande ordet vid samverkan.

Wijkström (2004) menar att det svenska samhället är "marinerat" i en stark folkrörelsetradition som är så djuprotad och institutionaliserad att både dess närvaro och mening tas för given och självklar. Folkrörelsernas historiska betydelse märks idag i den svenska lagstiftningen, den politiska debatten och inte minst i medborgarnas sätt att tänka.

The popular movement tradition can be described as a frame so strong that not only civil society social practice but also thinking could be understood as more or less marinated in it. (Wijkström, 2004, s. 2)

Ideellt engagemang ses som följd av denna "marinering" som samhällets frälsare och räddare, som en outhärlig aktör i den sociala praktiken.

Forskningen kring civilsamhället har flyttat sitt fokus från att forska *om* civilsamhället till forskning *för* samhället. I samtliga forskningsrapporter kring projekt genomförda i samverkan under 2010- talet (jfr Arvsfonden, 2016; SKL, 2018; Tillväxtverket, 2013) betonas lärande och kunskaps- och erfarenhetspridning som ett av projektmålen som bör efterföljas i större utsträckning. Det konstateras bl.a. att "de deltagande samhällsaktörerna har information, kunskap, resurser och erfarenheter som politiska beslutsfattare saknar och sådan kunskap och information leder till bättre lösningar på samhällsproblemen" (Arvsfonden, 2016, s. 15), att "erfarenheterna tas tillvara men det kan vara svårt att få en uppfattning om i vilken utsträckning det sker" (Arvsfonden, 2016, s. 15), "verktygen för resultatspridning inskränker sig till tillgängliggörande i offentliga kanaler, såsom hemsidor, nyhetsbrev, seminarier etc. och det är svårt att få en återkoppling kring vilket lärande som sker" (Tillväxtverket, 2009, s. 35). Numera är detta syftet med den obligatoriska projektutvärderingen, dvs det ingår i den projektanknytna konsultens eller följeforskarens uppdrag och resulterar i en sammanfattande slutrapport. Allt lärande vid samverkan kretsar dock inte kring utvärderingar. Betydande del handlar om att korrekt analysera problem och möjligheter för att skapa generell kunskap om effekterna av olika insatser och metoder, att lära från eget och andras genomförande (Tillväxtverket, 2013). Hur lärande upplevs på individnivå vid samverkan synliggörs inte av utvärderingsrapporten.

3. Metod

3.1 Ansats

Det är arbetets syfte och frågeställningen som är avgörande för vilken forskningsmetod som används (Alvesson & Sköldberg, 2017; Bryman, 2016; Trost, 2010). Metod väljs beroende av vilken information man är ute efter för att kunna fullborda sin undersökning, skriver Bell (2006). "Det som skiljer kvalitativa och kvantitativa metoder åt är framförallt olika sätt att arbeta med att ta fram och analysera data samt vilken roll forskaren har i detta arbete" (Ahrne & Svensson, 2015, 9). Denna studies intresse är att få insikt om hur individer erfar lärande i samarbete och därför anses en kvalitativ metod vara lämpligast. Undersökningen utgår från studiesubjektens perspektiv, vilket enligt Alvesson och Sköldberg (2017) utmärker en kvalitativ metod. Den kvalitativa forskningens styrka, enligt Fejes och Thornberg (2009), är att mänskliga insikter och erfarenheter tillåts generera nya förståelser och sätt att se på världen.

3.2 Urval

Vid kvalitativa studier är det vanligt med ett strategiskt urval, man väljer ett antal variabler som är av teoretisk betydelse (Trost, 2010). För att besvara forskningsfrågor ställda i denna uppsats begränsas urvalet till personer som representerar respektive sektor samt är involverade i samarbetet mellan sektorerna. Som representanter för den offentliga sektorn kontaktades tre kommunala tjänstemän som har direkt anknytning till samarbetsprojekt och bidragsförfarande gentemot föreningar vilket framgick av deras yrkestitel på kommunens hemsida. Urval av representanter från föreningslivet baserades på informationen om föreningsbidrag, avtal med kommunen och involvering i diverse lokala men även regionala (på EU-strukturfonds nivå) samverkansprojekt enskilt eller tillsammans med andra aktörer. Uppgifter med kontaktinformation till föreningar är offentlig och därmed allmänt tillgänglig information. För att synliggöra nyanser i det ideella engagemangets utveckling valdes representanter från tre föreningar som ursprungligen och enligt namnet fortfarande är idrottsföreningar. Där har verksamheten förändrats så att föreningarna idag huvudsakligen sysslar med drift/ skötsel av kommunala anläggningar (t.ex gästhamnar, badplatser, vandringsleder, idrottsanläggningar), arrangerande av evenemang (t.ex friluftskonserter, marknader, byfester) och lokal samhällsservice (t.ex lanthandel, byamack, byavakt).

3.3 Datainsamlingsmetod och genomförande

För denna uppsats används intervjuer som metod för datainsamling. Utmärkande för kvalitativa intervjuer är att man ställer enkla och raka frågor som ger komplexa, innehållsrika svar (Trost, 2010). Forskaren fokuserar sig på individernas tankar, upplevelser, känslor och erfarenheter som är kvalitativa mått. Intervjuer i denna uppsats sökte efter verkligheten så som de intervjuade upplever den för att genom ett teoretiskt perspektiv tolka och förstå deras betydelse i och för sammanhanget.

Som intervjuemetod användes semistrukturerade intervjuer med i förhand bestämda frågeområden (se Bilaga 2.). En intervjuguide med ett fåtal genomtänkta frågor förbereddes, vilket tjänade som vägledning för intervjuaren för att intervjun skall vara följsam och kunna gå i den riktningen som respondenternas svar ger. Detta tillvägagångssätt skapar fylliga och detaljerade svar

vilka ger forskaren möjlighet att få fram insikter om hur respondenten uppfattar fenomenet (Bryman, 2016).

Sex personer som motsvarar urvalskriterierna kontaktades och tillfrågades om medverkan i denna studie. De informerades om studiens syfte, det insamlade materialets användning, att deltagandet var konfidentiellt och kunde avbrytas när som helst. Innan intervjun skickades ett informationsbrev till samtliga informanter (se Bilaga 1.). Intervjuerna genomfördes enskilt för att respondenterna skulle kunna berätta fritt om sina egna uppfattningar och utan att inspireras av andras.

Jag försäkrade respondenterna att materialet kommer att hanteras noggrant och respektfullt samt att konfidentialitetslöftet gäller även hantering och lagring av rådata. Med respondenternas samtycke spelades intervjuerna in. Från egen tidigare erfarenhet av intervjuande vet jag att respondenten lätt kan bli distraherad av en frenetisk antecknande intervjuare varför jag var avsiktligt sparsam med att notera under pågående intervju och fokuserade på samtalet. Under intervjun ställdes följdfrågor som "Hur menar du då?" för att fördjupa svaret. Det var utmanande att våga låta tystnaden tala under intervjun, dvs. att tillämpa *probing*, vilket är en intervjuteknik där intervjuaren med hummande och medhållande nickande visar stort intresse för vad respondenten har att berätta och samtidigt avsiktligt avstår att komma med nästa fråga alltför snabbt för att ge respondenten tid att utveckla sina svar (Dahlgren & Johansson, 2009). Efteråt genomlyssnades inspelningen och intervjuerna transkriberades för vidare analys. Samtliga intervjuer genomfördes under mars och april 2019.

3.4 Analysmetod

För analys av materialet har fenomenografisk analysmetod tillämpats. Uppmärksamheten i en fenomenografisk analys riktas mot att upptäcka variationer (inte likheter) i hur individer uppfattar ett visst fenomen. Arbetssättet är induktivt, vilket innebär att generella slutsatser om det studerade fenomenet härleds från skilda uppfattningar av det. Dahlgren och Johansson (2009) menar, att människors sätt att förstå omvärlden är ett resultat av lärande som fortgår hela livet och då och då förändras innebörden i hur vi förstår den, vilket synliggörs i denna uppsats.

3.4.1 Fenomenografisk analys

I denna uppsats undersöks kommunala tjänstemäns och föreningsföreträdarnas upplevelser av lärande vid samverkan mellan sektorer. Fenomenografisk analys består av flera steg och jag följer det tillvägagångssätt som beskrivs av Dahlgren och Johansson (2009). Enligt författarna utförs en fenomenografisk analys på följande sätt:

- Steg 1 handlar om att bekanta sig med det transkriberade materialet, läsa det flera gånger och samtidigt föra anteckningar.
- Steg 2 analysen av materialet startar - de mest signifikanta och betydelsefulla uttalanden skiljs ut och grupperas.
- Steg 3 är jämförelsen - forskaren söker efter likheter och skillnader i uttalanden, söker efter synonyma uttryck och innehållsmässigt liknande uppfattningar.
- Steg 4 - gruppering. De funna skillnaderna och likheterna i informanternas upplevelser av fenomenet delas i grupper och forskaren försöker relatera dem till varandra.
- Steg 5 - kategorierna fastställs, dvs. forskaren bestämmer sig var gränsen går för skillnader inom en och samma kategori och var en ny kategori bildas.
- Steg 6 - kategorierna namnges och därmed framträder det mest signifikanta i materialet.

- Steg 8 - kategorierna jämförs mot varandra för att se om vissa egentligen hör ihop. Detta görs för att försäkra sig att kategorierna exkluderar varandra.

(jfr Dahlgren & Johansson, 2009, s. 127-131)

I korthet innebär metoden att forskaren arbetar med transkriberade intervjuer, jämför uttalanden, kategoriserar dessa för att söka variationer och relatera dem till varandra. Man söker efter en gemensam nämnare, dvs kärnan i de olika kategorierna. Dessa kan illustreras med citat från intervjuerna. Resultatet tolkas med hjälp av vald teori.

3.4.2 Kodning

För kodning av intervjuerna användes programmet *QDA Miner Lite*. Datorstödd analys av kvalitativa data används främst för att underlätta hanteringen av stor mängd data och för att tydligare kunna upptäcka och arbeta med de strukturer som framträder (Bryman, 2016). Det är dock fortfarande forskaren själv som står för tolkning av materialet. Alla intervjuer lästes flera gånger med fokus på att särskilja likheter och skillnader i utsagor. I *QDA Miner Lite* färgkodades signifikanta partier och mer än 20 underkategorier benämndes. Vissa citat bar mening motsvarande flera koder, samtidigt som andra koder bestod av endast ett citat. Under arbetets gång tillkom nya kategorier och andra kategorier kunde läggas ihop då de handlade om liknande data. I nästa steg skapades en överskådlig bild av materialets mest betydelsefulla delar och åtta underkategorier utkristalliserades efter gemensamma teman. Därefter jämfördes tematiska grupper i syfte att söka efter samband, för att försäkra att de exkluderar varandra och för att skapa färre antal större kategorier enligt föreskriften om fenomenografisk analys. Två slutgiltiga huvudkategorier skapades för vidare analys av respondenternas uppfattningar.

3.5 Kvalitetskriterier

Studiens kvalitetskriterium validitet dvs. trovärdighet och giltighet handlar om att det som är avsett verkligen mäts. Genom att noga överväga intervjufrågorna och vara lyhörd för det som respondenterna säger kunde en tillräcklig variation av uppfattningar nås för att göra en trovärdig tolkning av fenomenet. Intervjuerna handlade om hur respondenterna erfar lärandet och det är därför rimligt att anta att de återger egna upplevelser och talar ärligt. Den valda vetenskapliga ansatsen, fenomenografin, syftar på att undersöka hur människor uppfattar ett visst fenomen och därför bör den samlade empirin anses som trovärdig. Därmed kan studien anses ha god validitet.

Kvalitetskriterium reliabilitet syftar på studiens tillförlitlighet, dvs att mätningen är stabil och resultatet inte beror på slump. Vid kvantitativa studier skall resultatet vara upprepningsbart om mätningen görs med samma variabler vid annan tidpunkt. Detta är dock inte möjligt vid kvalitativ forskning då det är människor och deras uppfattning av världen som är det centrala. "Människan är inte statisk utan tvärtom hela tiden deltagare och aktör i en process", skriver Trost (2010, s. 132). Enligt Alvesson & Sköldberg (2017) är det de sociala fenomenens historiska och föränderliga karaktär som gör att vad som skulle kunna ses som "sant" vid ett visst tillfälle inte nödvändigtvis är det lite senare. Det betyder att svaren inte blir de samma varje gång samma fråga ställs. Trovärdighet och tillförlitlighet i kvalitativa studier handlar om att data insamlas, hanteras och analyseras på ett seriöst och för problemställningen relevant sätt (Trost, 2010). I kvantitativ forskning signalerar siffror, tabeller, korrelationskoefficienter för trovärdighet, men i den kvalitativa forskningen måste trovärdigheten för läsaren uppnås på andra sätt som transparens, återkoppling till fältet och generalisering (Ahrne &

Svensson, 2015). *Transparens* i denna uppsats innebär att forskaren redogör för forskningsprocessen, hur hen tänkt och resonerat, samt att resultatet är möjligt att diskutera och kritisera. *Generaliserbarhet* handlar om huruvida uppsatsens resultat går att överföra på andra personer och sociala miljöer som i något avseende liknar de studerade (Ibid.). Upplevt lärande som studeras i denna uppsats kan även säga något om fenomenet i tvärsektorielt samarbete i allmänhet utanför den studerade kontexten.

3.6 Etiska aspekter

All forskning måste följa vissa etiska riktlinjer som förankrats i samhällets värderingar och det är forskarens ansvar att dessa forskningsetiska principer efterföljs. Dessa principer sammanfattade av Vetenskapsrådets skrift *God forskningssed* från 2017 ger allmänna rekommendationer för forskare och svarar mot vanliga levnadsregler i vårt samhälle.

1. Du ska tala sanning om din forskning
2. Du ska medvetet granska och redovisa utgångspunkterna för dina studier
3. Du ska öppet redovisa metoder och resultat
4. Du ska öppet redovisa kommersiella intressen och andra bindningar
5. Du ska inte stjäla forskningsresultat från andra
6. Du ska hålla god ordning i din forskning, bl. a. genom dokumentation och arkivering
7. Du ska sträva efter att bedriva din forskning utan att skada människor, djur eller miljö
8. Du ska vara rättvis i din bedömning av andras forskning (Vetenskapsrådet, 2017, s. 8)

Arbetet med uppsatsen har utförts enligt Vetenskapsrådets riktlinjer från 2017, samt de fyra grundläggande krav inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning som nämns i Vetenskapsrådets skrift *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* (2002). *Informationskravet* innebär att forskaren skall informera deltagarna om att deltagandet är frivilligt och medverkan kan avbrytas när som helst. *Samtyckeskravet* betyder att forskaren ska inhämta deltagarnas samtycke. *Konfidentialitetskravet* handlar om att forskaren har tystnadsplikt och skall hantera, lagra och avrapportera materialet på sådant sätt att enskilda individer inte kan identifieras. *Nyttjandekravet* betyder att insamlat material skall användas enkom i avsett syfte. Samtliga krav och riktlinjer under framställning av denna uppsats har beaktats efter bästa förmåga.

3.7 Förförståelse

Forskaren är aldrig en *tabula rasa* (ett oskrivet blad), utan kommer in i processen med egna erfarenheter och kunskap om världen, skriver Alvesson och Sköldberg (2017). Mitt eget engagemang i föreningsverksamhet har varit en betydelsefull inspirationskälla och utgångspunkt för skrivandet av denna uppsats. Denna förkunskap såg jag som tillgång för att minska distansen mellan mig och respondenter. Att inte ha någon kännedom om det fenomen eller miljö som studeras utgör ett hinder för tolkningen (Westlund, 2009). Forskarens igenkänning och förståelse av beskrivna situationer och innebörden av det som sägs under intervjuerna ökar tillförlitligheten av forskningsresultaten. Även om egna engagemanget var gnistan för skrivandet av denna uppsats, föreligger det varken någon privat relation eller några anställningsförhållanden mellan mig och respondenterna.

Förförståelsen är viktig för forskarens uppfattning av ämnet men forskaren får vara medveten om att "förförståelsen betvingar seendet" (Alvesson & Sköldberg, 2017, s. 387). Egna tidigare erfarenheter ökar förståelse, samtidigt som de kan hindra forskaren från kritisk analys och begränsa möjligheten att upptäcka viktiga aspekter av det som undersöks. Westlund (2009) menar att med den

egna förförståelsen medvetandegjord, ökar forskarens möjligheter att bibehålla genuint nyfiken hållning, lyhördhet och fantasi för att upptäcka vad det empiriska materialet erbjuder.

Genom att vara medveten om mina erfarenhetsbaserade föreställningar, kunde jag använda dem som en tillgång i mitt arbete. Jag var även införstådd med att de kan utmanas och förändras under arbetet med denna uppsats. "Var medveten om dina fördomar och var öppen för att förkasta dem och ersätta dem med ny kunskap, med målet att denna nya kunskap är ett uttryck för en bredare och djupare förståelse" skriver Ingemann (2013, s. 92) och arbetet med uppsatsen har genomförts med denna uppmaning i åtanke.

3.8 Metoddiskussion

Denna uppsats baseras på analys av individernas upplevelser och uppfattningar av ett fenomen och därför har en kvalitativ forskningsmetod valts framför kvantitativ. Utifrån hur arbetets syfte och frågeställningar formulerats har dessa kunnat besvaras på ett tillfredsställande sätt med kvalitativ ansats. Som metod för insamling av empiri har semistrukturerade kvalitativa intervjuer använts. Att använda enkäter med förutbestämda svarsalternativ hade inte gett mig tillräcklig data för att undersöka variation av kvalitativt skilda sätt att erfara lärande.

Utmaningen med intervjuer har varit att formulera frågor som uppmuntrar respondenterna att tala fritt från hjärtat och dela med sig av sina upplevelser och erfarenheter. För att kunna genomföra intervjuer på ett effektivt sätt genomfördes först en pilotintervju, enligt rekommendation av Bell (2006). Jag intervjuade en person från min egen förening för att efteråt kunna kritiskt granska mina frågor, uppskatta intervjutid och för att undvika fallgropar som ledande frågor mm. Jag har strävat efter att skapa avslappnad intervjusituation och berättade kort om mig själv både som student och även om mitt eget engagemang i föreningslivet. Förförståelsen och i detta fall mitt eget engagemang kan påverka studiens resultat både positivt och negativt. Förförståelsen var en tillgång vid samtliga intervjuer då det underlättade att hitta ett gemensamt språk med respondenterna samt för tolkning av deras utsagor. Jag har varit medveten om att min erfarenhet kan påverka tolkningsarbetet och därför varit noggrann med att inte dra förhastade slutsatser. Efter transkribering granskades materialet för att efterleva konfidentialitetslöftet till informanterna. Vissa delar ur intervjuerna valdes bort i transkriberingen då de inte var relevanta för uppsatsens syfte och bedömdes inte påverka resultatet.

4. Resultat och analys

I detta kapitel redovisas resultat och analys av insamlat empiriskt material från sex genomförda intervjuer. Under arbetets gång identifierades två kvalitativt skilda huvudkategorier efter variation i respondenternas uppfattningar. Dessa illustreras nedan med citat från intervjuer.

Respondenterna benämns med F1, F2, F3 för företrädare för föreningar och K1, K2, K3 för kommunala tjänstemän för att uppmärksamma skillnader eller likheter i deras utsagor. Hummanden och dyl. har utelämnats, talspråk skrevs om till skriftspråk för att ge texten en form som tillåter läsaren att fokusera på den bärande meningen. Individernas specifika uttryck och talesätt återges ordagrant för att behålla respondentens karaktär och känsla i utsagor. Text som anges inom "...“ är respondenternas ordagranna citat. Förtydliganden markeras med [...] och utelämnat text med /.../. Ord som respondenten under intervjun kraftfullt betonar återges skrivna med versaler.

4.1 Lärande genom social interaktion

Den första kategorien som utkristalliserades ur det empiriska materialet avser olika uppfattningar om lärande genom interaktion mellan människor. Nedan presenteras variation i dessa som lärande genom sociala kontakter, informationsutbyte, kommunikation, dialog och via gemensam samverkansplattform.

4.1.1 Lärande genom kontakter med andra

Lärande vid samverkan kan förstås som följd av villkor för samarbete som framgår ur överenskommelser, skötselavtal och delat projektägarskap. Samtliga respondenter betonar att samarbeten inte går ut på skaffa sig fördelar eller resurser utan att det uteslutande handlar om strävan mot gemensamma mål med allmänhetens nytta i fokus. När respondenterna spontant fick berätta om lärande i samverkan mellan sektorer var de inledningsvis förvånansvärt samstämmiga och sa att "det fungerar", "det är bra". Allteftersom samtalen framskred, blev deras svar mer utvecklade och reflekterande, och en nyanserad bild av fenomenet avslöjades. Som konkret och uppenbart tillfälle för lärande vid samverkan nämns sociala aktiviteter som besök hos eller fysiska träffar med andra.

För oss och för andra blir det viktigt att se hur andra gör... (F1)

[Några ur föreningen åkte] till en annan ort och träffade den som är som föreningens "Ciceron" där borta, träffade verksamma där och pratade, och så umgås vi och äter och gör saker tillsammans. Det är därifrån man får med sig en eller annan tanke. (F2)

Det händer då och då att vi [föreningar] träffas, berättar vad de ena gör i sina folkethus, vad de andra har för sig. Alla tyckte det var jättebra att få veta. /.../ Där fanns det mycket att hämta. Man såg där vad som var möjligt på andra ställen. (F3)

Av ovanstående citat framkommer att föreningsrepresentanter värdesätter att interagera med varandra, de lär och inspireras, delar erfarenheter och kunskap.

4.1.2 Dialog som nyckel för lärande

Samtliga respondenter erfar att fungerande dialog är avgörande för en bra relation och kunskapsskapande. Det framkommer dock en variation i uppfattningar om vad som menas med

väl fungerande dialog. Från ena sidan ses dialog som den självklart bästa vägen till att förstå varandras förutsättningar och behov.

Det är nyckeln - att hitta en dialog. Det har varit nån gång att det uppstått något problem, då har vi ringt XX [kommuntjänsteman] och funderat: Nu är det såhär så å så, skulle vi kunna...? /.../ Och då har vi kunnat titta på det tillsammans och löst det /.../ och det, tycker jag, är väldigt schysst. Att man ändå kan komma och få hjälp även om det inte är bidrags- eller ansökningstider. (F2)

Dialog är alltid att föredra. Även om man inte drar jämt. (F1)

Dialog ses här ovan som ett sätt att kommunicera för att få råd, stöd och direkta svar.

Samtidigt finns det uppfattningar att dialogen, som allt som oftast handlar om ett konkret samarbete, är en tvåvägskommunikation och därmed begränsad.

Det vi pratar om, dialogen, handlar om VÅRA avtal och VÅRA samarbeten, inte hur de andra har det, vad de har för villkor och krav och ansökningar. Vi pratar om våra åtaganden men det hade varit bra [att inkludera fler]. (F2)

Vi har nog sagt en del saker, men vad de [kommunen] gör av det, det vet inte jag. Ska det här fungera då måste man bli bättre på att samarbeta, alla offentliga - kommun, Region, Länsstyrelse, Naturvårdsverket... och sedan arbeta även med företagssidan. Alla är med i processen. Det är inte så lätt att veta hur man gör. (F1)

I citaten ovan uttrycks åsikter att samtal och dialog utanför de konkreta avtalen och projekten skulle underlätta samarbetet i framtiden. Respondenterna uttalar önskan att inkludera flera vid dessa tillfällen för att lära sig av andra och därmed göra dialogen till ett mer givande tillfälle för lärande. Parter som bygger upp en relation genom dialog med varandra hittar lättare gemensamt språk, konflikter och missförstånd kan undvikas eller hanteras smidigare.

En tredje variation i uppfattningar gällande dialog handlar om upplevd avsaknad av sådan. Föreningsrepresentanterna menar att information som är relevant för deras verksamhet inte alltid finns tillgänglig, att informationen inte når utanför kommunens organisation, exempelvis interna policies, bidragsplanering och besparingsåtgärder når föreningar när besluten redan är tagna.

Sargen på hockeyplan i XX plockades ner i höstas... och ingen förstod någonting. Den ansågs för farlig, eller trasig fick vi höra sedan. Då tog man bara bort det och inga pengar finns för en ny. Vart tog den dialogen vägen? (F2)

...media ringer och frågar om vad vi tycker om XX [kommunens planer att sälja anläggningen som föreningen arrenderar], och jag själv läste om det i tidningen på morgonen, jag visste inget innan. (F1)

I citaten ovan uttrycks en irritation och uppgivenhet att inte få vara delaktig eller ens bli informerad för att kunna erbjuda alternativa lösningar för vad som planeras. Det kan konstateras att utebliven dialog omöjliggör samverkan och därmed lärandet.

4.1.3 Informellt och formellt lärande

Det finns tydlig skillnad hur respondenter upplever lärande i informella och formella sammanhang. Det råder samstämmighet mellan respondenterna från de två sektorerna att de erfar informella lärosituationer som givande. Respondenternas utsagor tyder även på att de i sitt handlande använder sig av tyst kunskap som ett verktyg som kan plockas fram när det behövs. De samverkar genom att använda färdigheter och relationer som skapats tidigare.

Det är avgörande att känna folk för det här projektet, /.../ jag får så mycket hjälp från min kollega som är samhällsaktiv i olika föreningar och som är politiskt aktiv... bra att veta vilka vi ska ringa, vilka vet något i olika föreningar. (K1)

Det är en fördel att veta vilka dörrar man liksom knacka på. Och det är ju inte så självklart att veta hur den där processen går till. (F3)

Föreningar är duktiga på att söka lösningar, komma med förslag och det är den bästa utgångspunkten, de har kontakter... (K2)

Respondenterna i citatet ovan menar att de använder sitt och även varandras tidigare erfarenheter som resurs för att nå och förstå varandra i ren praktisk mening. Denna kunskap är bunden till en specifik individ och är svår att återge eller överföra till andra, däremot kan den bli synlig och spridas genom att individer interagerar med varandra.

Organiserade lärotillfällen upplevs av respondenter däremot som mindre effektiva för lärande i samverkan mellan sektorer.

[Föreningen] gick ut i media att /.../ de inte orkar längre och skulle stänga ner allt. /.../ Kommunen och föreningen bjöd då in alla till ett öppet möte för att vi skulle försöka lösa det. Gissa hur många kom? FYRA personer! BARA FYRA personer förutom de som redan var inblandade. (K2)

Vi skickar ut generell information till alla, dels om aktiviteter som vi gör /.../. Alla får information om vad som är på gång, även om de är kanske perifera. Vi har kontakt kontinuerligt, på ett eller annat sätt. Inte alla gånger det blir åt båda håll. Vi skickar ut [information och inbjudan] och det är inte alla som svarar på det. Det är så det fungerar med föreningar. Ibland kommer bara ordförande och kanske kassören... för att de måste. (K1)

Citaten ovan tyder på att officiella, planlagda informationsträffar och möten, som föreningar bjuds in till, inte ger några garantier på entusiastiskt gensvar från de ideellt engagerade. Respondenterna från kommunen upplever att alla föreningar får samma tillgång till information och att det är upp till de själva att avgöra hur det används.

4.1.4 Informera mera

Avgörande för att samverkan skall fungera är att det finns information, vilket samtliga respondenter är samstämmiga om. Respondenterna menar att brist på eller svårtillgänglig information inte bara är hinder för lärande, utan även för samverkan i sig. Samtidigt som en annan uppfattning är att den befintliga informationen inte utnyttjas.

De mindre föreningar har inte varit med vid större projekt och det de vet är på sin höjd att de kan söka bidrag, men det är inte alltid de gör det heller. Jag vet inte riktigt varför de inte gör det, jag tror inte de kan svara på det själva. (K1)

När jag började jobba på fritidssidan då upptäckte man att inte många kände till bidragsmöjligheterna, det hade inte kommit ut i föreningslivet. Där byter man folk ganska ofta, nyckelpersoner avgår och så kommer en ny som inte vet... och där var man från kommunens sida dålig [att informera]. En del kunde allt utantill och en del visste ingenting. Vissa blir ju proffs på det där. (K3)

Enligt de kommunala tjänstemännens utsagor i citaten ovan saknar föreningar kunskap om samverkansmöjligheter som finns med kommunen. En respondent upplever att kunskapsnivån hos

föreningar inte är jämn, att några satsar mer på att utnyttja möjligheter som samverkan med offentlig sektor innebär och blir "proffs", medan andra är kvar pga att de inte vet hur man går tillväga. Föreningsrepresentanter beskriver svårigheter att få tag i rätt information bland "allt det som finns på kommunens hemsida" (F2).

Förståelsen och kunskapen om helhetsperspektivet och överblick över varandras övergripande framtidsplaner och visioner uppfattas av samtliga som gynnsamt för samarbeten.

Vi har vår prioriteringspolicy, tillgänglighetsfrågor är prioriterade före maskiner, säkerhet går före plåttak om man säger så. /.../ När de vill ha dit en handikappramp så måste vi titta och räkna på det. De frågorna är det grönt ljus för genom hela apparaten. (K3)

Det är klart vi ska ha dialog och allt det där men det skall finnas ändå en vettigt överblick över all verksamhet så vi har koll på vad vi gör och vad vi KAN göra just under dagens förutsättningar. Det ser tyvärr inte något vidare ljus ut just nu, men det går att ordna. Tillsammans. (K2)

Det är viktigt att man har nykter syn på vad som händer, stängningar och nedläggningar hit och dit, att man inte gör sådana överilade grejer, att man inte bara klappar igen en anläggning och ett år senare - nu behövs den. Det håller inte. (F3)

Företrädarna för båda sektorer upplever att det finns en del kvar att önska gällande ömsesidig förståelse för det allmänna läget, prioriteringar och aktuella frågor i kommunen. De är samstämmiga att tydlighet i frågan är viktig för båda parter. Okunskap framstår som det främsta hindret för utvecklingen.

4.2 Organisationsspecifika förutsättningar som påverkar lärande

Den andra kategorin som genom analys kunde urskiljas i respondenternas utsagor handlar om faktorer som påverkar lärandet, kunskaps- och erfarenhetsutbytet. Dessa påverkansfaktorer som presenteras nedan, kan härledas och förklaras med olika omvärldsförhållanden, parternas respektive förutsättningar och organisationslogik.

4.2.1 Makt som kunskap och kunskap som makt

En återkommande faktor som präglar samarbeten och därmed möjligheten och inriktningen av lärande är de ideellas upplevda beroendeförhållande och även en viss maktlöshet i beslutsfrågor i förhållande till den offentliga sektorn som samarbetspartner.

Ibland går resurser till tveksamma saker, men det är sällan vi kan ifrågasätta eller ändra på det... då vi inte direkt har vårt omedelbara intresse i just det. (F1)

Vi är faktiskt ganska nöjd som förening det vi kan få ut av kommun i bidrag och de stödjer oss faktiskt ganska bra. Vi är ganska nöjd. Vi är inte bråkig. Vi försöker att ha en dialog tillsammans och jag känner att det är det man vinner på. Skulle vi vara bråkig och gapig och stor i mun, då tror jag inte heller de skulle vara villig att hjälpa oss heller. (F2)

Vi vet ju vad de [kommunen] vill nå och så kan vi anpassa det vi vill få gjort till det de tänker, vilka frågor är viktiga nu. Och då gör [vi] en aktivitet som passar kommunens folkhälsoplanerare och passar kommuns fritidsledning, och är rätt i tiden. (F3)

Ovanstående citat tyder att föreningar överlag är nöjda över samarbete med kommunen. Samtidigt kan det skönjas en viss maktlöshet och underdånighet som visar på att man hellre anpassar sig än tar en konfrontation för att inte riskera försämrade framtida samarbetsmöjligheter och relation. Föreningar har lärt sig att agera motsvarande kommunens förväntningar. I det här sammanhanget påverkar kommunens myndighetsroll även läroprocessen som handlar om anpassning snarare än utveckling.

Respondenten från kommunen ger ett annat perspektiv på hur maktbalans mellan parter inverkar på samarbeten.

Vi vet inte allt, föreningar som äger bönhusen och folkets hus, de vet inte heller själva att de inte får göra om hur de vill, det kan vara K-märkt och det ena med det andra, det kan vara någon gammal samfällighet och då [får vi] leta rätt på alla markägare, reda ut det, vem äger vad... Nackdelen, kanske jag ska säga, är att de förlitar sig att vi fixar allt sånt. /.../ Och så säger vi inte nej till någonting som vi ser att det här kan bli någonting bra. (K1)

Ur citatet ovan kan förstås att kommunens överordnade position leder till viss passivisering hos de ideella. Kommunen är huvudansvarig vid samtliga samverkansprojekt och det leder till en oönskad bekvämlighet från föreningarnas sida. Föreningar förlitar sig på att kommunen ska ordna även sådant som egentligen ligger utanför tjänstemännens direkta uppdrag. Det krävs, enligt respondenten, eget ansvar vid samverkan, man kan inte förlita sig på att den andra parten gör det man själv inte kan, vill eller vet för tillfället. Vid samverkan är det kommunen som har huvudansvaret gentemot medborgarna och därför är förpliktigade att täcka upp där de ideellas kunskap avstannar. Därmed kan det inneboende maktförhållandet vid samverkan mellan sektorer ses som hämmande och hindrande för lärande och utveckling.

Ett annat perspektiv på makt som framträdde underförstått ur respondenternas svar är att undanhållande av kunskap kan ses som maktdemonstration. Att medvetet eller omedvetet hålla inne med kunskap påverkar samarbeten och tilliten till varandra.

Sedan måste man informera om att det finns stöd att söka, vad kommunen kan göra, vad som är deras uppdrag, men nu är det bara jag som vet det, eftersom jag sitter även i en annan styrelse, då får jag höra från dem - men sök särskilt bidrag, det visste inte jag innan. Och hur många då vet det? Vet jag det, då kan bara min förening dra nytta av det. Från kommunens sida är de inte så pigga på att annonsera om bidrag, de behåller ju pengarna då, det kan man förstå. (F1)

Det blir klart svårare för kommunen då, för då kanske de blir av med mera pengar när vi ser de andras [föreningarnas] sätt att få medel för projekten. De [kommunen] sitter och tiger och de tycker det är bra om vi inte hittar på något mer. (F2)

Det är svårt att få direkta och konkreta svar i bidragsfrågor, mycket förblir frågetecken som man får luska i själv, eller på omvägar. (F1)

Föreningar upplever att det finns rädsla för kostnader eller åtaganden hos kommunen, som möjlig förklaring varför information inte når ut i önskvärd utsträckning. De tycker sig uppfatta även en för kommunen mindre smickrande baktanke med detta och söker därför aktivt själva på olika sätt efter information för att föra sina frågor vidare.

4.2.2 Verksamhetsspecifika förutsättningar för lärande

Det finns stora skillnader i verksamhetslogik mellan den offentliga och den ideella sektorn. De styrs av respektive lagar eller ideell logik. Samverkan mellan sektorer däremot är inte reglerad och sker därför

under stort antal varierande och flexibla former. Det är både en fördel att kunna hitta unika lösningar och interpretera varje unik situation, samtidigt som det innebär en osäkerhet för de inblandade att inte veta vad som gäller från ett tillfälle till en annan. Respondenternas utsagor visar att tillhörande respektive sektor präglar samverkan.

Vi får faktiskt kämpa med alla i myndighetspersoner /.../ de är lite tveksamma och ovilliga att göra något nytt. Vem ska sköta det? Tänk om något händer? Vems ansvar är det då? Kommunen vill absolut inte längre vara ansvariga över något mer. (F2)

Vi skrev projekt och slipade till texterna, och det är kommun som ska ansöka, men när de väl hade allt klar och lämnade in ansökan, så fanns inga pengar /.../ det var slut på medel. Det gick för sakta i korridorerna helt enkelt. (F2)

Vi har bra samarbete med kommunen, för det mesta. Vi vill egentligen samma saker, fast det är lite så som organisationen är upplagd. Vissa är med, väldigt engagerade, och någon annan jag stöter på vet knappt vad man pratar om, och det... nog kan det bli bättre. (F1)

Ur citaten ovan kan det tolkas att vissa upplevda hinder för lärande kan, enligt föreningsrepresentanter, härledas till respektive organisationens inneboende logik. Respondenterna menar att besluten hos kommunen tar orimligt lång tid, att de i samverkan involverade tjänstepersoner hör till olika avdelningar och att det är svårt att vända sig till rätt person eller att få samstämmiga svar. Dessa utsagor kan förklaras som bristande förståelse och kunskap om samverkande parter respektive verksamhetslogik.

Från den offentliga sektorns perspektiv påverkas samverkan av de ideella föreningarnas förändrade förutsättningar i samhället. Kommuntjänstemän skildrar sin syn på problematiken genom att beskriva hur de upplever ideellt engagemang i dag.

Vi måste utvärdera. Kommer det [föreningsförslaget] generera arbeten, gynna turismnäringen, hur stark är föreningen och framförallt hur ska det drifvas? Vi vill inte bli sittande med något som kommunen som samarbetspartner blir ansvarig för. Där har vi fått lära oss av misstag, kan man säga, för det är inte alltid det går som tänkt. Det ingår i vårt tjänstemannaansvar. (K3)

Vi har problem med föreningslivet, och det spelar ingen roll vilken kommun vi snackar om. Det är nog samma överallt, /.../ och det är den naturliga förändringen i samhället. Det är så få som får göra så mycket i föreningar så det blir en dödsdans för dem [föreningar]. (K3)

Problemet är att föreningar kan inte garantera att deras projekt lever vidare /.../ det är en föränderlig vardag. /.../ och går vi in med pengar så måste vi tänka långsiktigt. Vem ska förvalta det om föreningen upphör? /.../ Vad blir det av det räddade och restaurerade bönhuset, gamla skolan när de inte orkar längre, ska det stå tomt? Det får ju inte stå tomt. Vi har nog med ruinromantik i kommunen. (K2)

Respondenterna från den offentliga sektorn noterar i citaten ovan en förändring gällande ideellt engagemang. Även om de pratar om föreningar i termer som *partnerskap* och *medskapare* märks det att tjänstemän betraktar dem som en opålitlig partner pga att föreningar saknar folk att slutföra projekten, att engagemanget ligger hos några enstaka eldsjälar och att den inte är jämn genom hela organisationen. Kommunen har lärt sig genom erfarenheter att det inte alltid går som planerat med ideella samarbetspartners och att det är svårt att utkräva ansvar av en ideell förening, samt att föreningarnas förutsättningar snabbt kan förändras. Det råder dock samsyn mellan sektorer att samverkan påverkas av respektive organisations inre logik.

Som ett steg i riktningen att bemöta dagens förutsättningar som de ideella verkar i, men även det rådande ekonomiska läget i "utflyttningskommunen" (som en av respondenterna beskrev det), görs det enligt de intervjuade tjänstemännen ansträngningar för att underlätta samverkan.

Vi kan inte vara för bokstavligen hur vi följer föreskrifter. /.../ men hur kan vi kontrollera det, hur kan man kräva det av föreningar som inte kan rekrytera till styrelse överhuvudtaget? Är det viktigt? Det är klart att det är, på ett plan. Men ännu viktigare är att det FINNS en verksamhet. (K3)

Vi var lite kluriga där, vi hade informationsträffarna med föreningar i kluster, så de skulle känna att det VERKLIGEN berör just dem, just det här geografiska området och för att kolla behoven och sondera efter förslag och idéer./.../ Och det gick bra! De som var engagerade redan då, dem har vi som medskapare, som det kallas, i XX projektet nu. Alla är med på ett eller annat sätt. (K1)

Respondenterna menar att kommunen medvetet arbetar för att underlätta samarbete med föreningar, med hänsyn till hur samhället utvecklas och för att skapa ett hållbart samverkansklimat. Citaten ovan tyder på en insikt från tidigare projekt tillfällen som leder till ansträngningar att bemöta de ideella på deras villkor.

Stor del av samverkan är i form av bidragsgivning som följs av lagstadgad uppföljning. Kommunens kontrollerande roll medför inte oväntat att det kan konstateras skilda sätt att erfara lärande från två motsatta positioner.

Vissa bidrag ges ut av bara farten. /.../ Ingen kontrollerar, och sedan helt plötsligt blir det [granskningen] för detaljerat, då tappar man lusten helt. Ingen vill göra fel och få massa kritik efteråt för man gjort fel, eller använt pengarna fel. Men hur går det ihop när det inte informeras innan? (F1)

Får vi större investeringsbidrag så vill de [kommunen] ha insyn, vi kan få lämna budget och fakturor och allting. Och de kan ifrågasätta varför vi haft så stora utgifter. Vi blir ju kollad på det viset. /.../ Det gäller att vara med där och tajma in rätt så vi inte missar att det är något nytt som gäller nu då. (F2)

Tidigare begärde vi in från föreningar alla möjliga intyg och papper och redogörelser och uppräknings av aktiviteter, men sedan insåg vi - till vilken nytta? Vi har inte kapacitet att gå genom dem. /.../ Det är inte heller vår roll att vara den myndighet som kontrollerar folk. Någonstans går det väl ändå ut på att vi litar på dem vi samarbetar med. (K2)

Föreningsföreträdarna i citaten ovan upplever att information kring kommunens övergripande strategi inte når ut till föreningar på ett önskvärt sätt. Ovissheten om eventuella förändringar och nya direktiv är inte gynnsamma för relationen och samverkan. Respondenterna uttrycker osäkerhet kring uppföljningen och granskningen, ibland blir de granskade i detalj, ibland inte alls. Variationen i uppfattningar blir här tydlig när kommunrepresentanter ser det som fördelaktigt för föreningar att bli kontrollerade "ibland". Respondenten ser det som inte helt oproblematiskt att följa upp föreningarnas verksamhet trots kommunens föreskrifter och betonar att kommunen litar på föreningar trots tillsyn. Han menar att lösningen ligger i dialog snarare än straffande sanktioner mot föreningar.

4.2.3 "Det fungerar ganska bra, men..."

Ett återkommande tema är avsaknaden av gemensam informationsplattform för kunskapsinhämtning, informations- och erfarenhetsutbyte, vilket t.ex leder till att information inte når ut till de som behöver en trygg ingångsport för att inleda samarbete. Detta skapar frustration och missnöje.

Det fungerar tycker vi. Det fungerar ganska bra, men sedan är det svårt /.../ den nya kommunregeringen har dragit in vissa saker och det är lite många frågetecken kring det fortfarande /.../. Det är lite sånt som vi vill få rättat ut. (F2)

När det blir någon förändring som gäller föreningarna, vi som ändå är inblandade i olika saker med varandra, då skulle de faktiskt kunna informera oss lite bättre. De [kommunen] vet ju innan, de har ju beslut innan. (F2)

Det saknas en plattform för föreningar att få veta hur kommunens planer ser ut - så mycket pengar finns det, vad kan vi göra, vad ska vi göra. Det är känsligt när en myndighet bara fattar ett beslut, och vi vet inte riktig vad som kommer att hända. /.../ Folk vill ha svar.(F1)

Från citaten ovan kan urskiljas flera aspekter som upplevs som hinder för lärande. Det efterfrågas tydligare samordning, gemensam plattform eller forum för att mötas och utbyta ideer, erfarenheter och visioner, samtidigt som kommunen i dagsläget inte har några planer för något av det pga det nuvarande ekonomiska läget i kommunen. Avsaknaden av tydligt regelverk för hur föreningsfrågor hanteras i kommunen försvårar samarbeten. Oklarheter kring roll- och ansvarsfördelning skapar irritation och missnöje, alla har förväntningar på den andra parten. Föreningar upplever att deras engagemang inte uppskattas tillräckligt när möten inte leder till några konkreta åtgärder och att besluten stannar kvar på tjänstemännens skrivbord istället för att förmedlas genom alla led i organisationen.

4.2.4 Lärande genom utvärdering

Vid större EU-projekt, där kommunen och föreningar samverkar, finns det krav på en projektanslutet utvärderare, en processtödande konsult som följer arbetet och skriver en rapport efter projektet avslutats. Tillfrågade om hur de upplever återkopplingen från följeforskaren ställer sig föreningsrepresentanter undrande, de har inte varit medvetna om att det funnits något avsiktligt kunskaps- och erfarenhetsutbyte under projektets gång.

Konsulten har ett uppdrag /.../, MEN det blir ju ingenting kvar. Från kommunens perspektiv - det stannar ingen kompetens kvar. Kompetensen tar konsulten med sig till nästa ställe. Rapporten, tja... och vad gör vi med den? Hur påverkar det han skrivit oss egentligen? (K1)

Återkoppling till samarbetspartners vid större projekt? Jag kan säga så här, att den är lite tunn. Vilken rapport han [konsulten] skriver på slutet? Vad har den för inverkan på det vi hållit på i 3 år? Vi skulle behövt lite mer ideer och, helt ärligt, det är ganska mycket samma och samma... Han är med för att han måste finnas med, så är det. (K3)

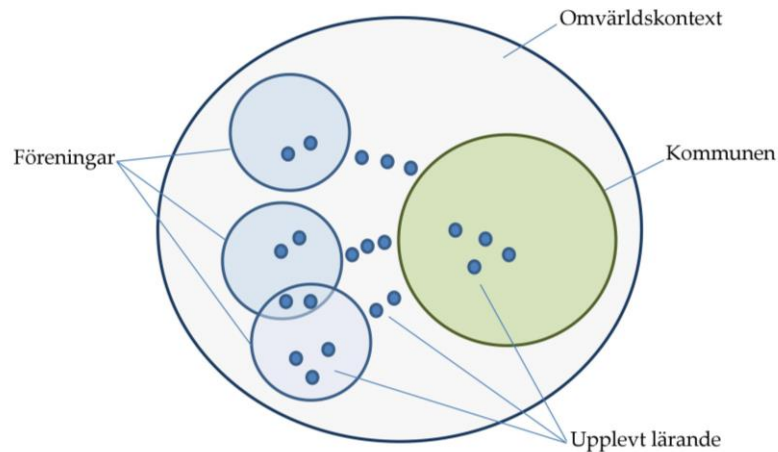
Någon följeforskare eller att någon återkopplat har vi inte vetat om, det vi lär oss, det är från hur vi gjort, från våra erfarenheter. (F2)

Tjänstemän ser konsultens närvaro som ett nödvändigt ont, som en garanti gentemot finansierare. Det framgår ur respondenternas svar att konsulten inte upplevs som en del av gemenskapen, hans uppdrag förblir utanför den faktiska samverkansprocessen.

4.3 Sammanfattning

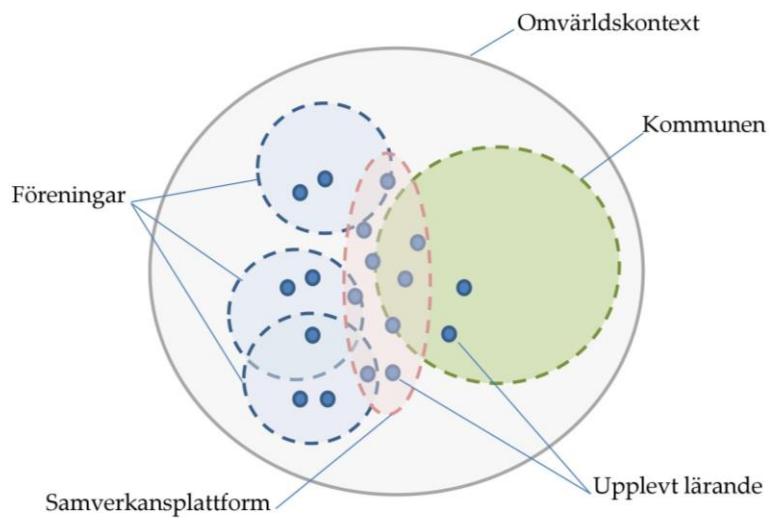
Tjänstemän i kommunen betonar vikten av samarbeten och ser föreningarnas oumbärliga roll i samhällsutvecklingen. De upplever dock att det saknas tid och resurser för att lyfta förutsättningar för samarbete till nivåer som skulle varit optimala. Föreningar delar uppfattningen att välfungerande samarbete med offentlig sektor och andra samhällsaktörer spelar avgörande roll för både föreningarnas

fortsatta existens och för samhället i allmänhet. Det kan konstateras en möjlig utvecklingspotential vid samverkan mellan sektorer som bättre och mer strukturerad information till föreningar, större transparens och framförhållning vid beslutstagande, öppnare dialog med samtliga samverkanspartners och framförallt nya samverkansformer. Resultatet illustreras med hjälp av figurer och en tabell nedan.

Figur 1. Lärande vid tvärsektoriell samverkan

Figur 1. visar hur de skilda uppfattningarna kring lärande vid samverkan placeras i förhållande till respektive verksamhet. Lärande sker inom verksamhetsgränser, genom gemensamma projekt när föreningar inom samma område samverkar, samt via direktkontakt med kommunen. En gemensam samverkansplattform som länk/ lärorum mellan sektorerna saknas. Bilden illustrerar även verksamheternas skilda organisationslogiker. Gränserna är stängda och lärandet hindras av att information inte når ut utanför denna gräns. Lärande genom projektutvärdering av oberoende tredje part, dvs. konsult, finns inte med i denna illustration för enligt resultatet är inte utvärdering, såsom den upplevs av respondenter, direkt bidragande till deras lärande.

Figur 2. Lärande vid tvärsektoriell samverkan - utvecklingsmöjligheter

För jämförelse visas i Figur 2. potentiella utvecklingsmöjligheter för lärande så som det tolkades ur resultatet. Gemensam samverkansplattform innebär här ett interaktionsutrymme för samtliga samverkanspartners involverade i tvärsektoriella samarbeten. Denna plattform/ lärorum medför utökad dialog mellan sektorer, de öppna gränserna underlättar informationsflödet och kommunikation kring gemensamma mål. Det i sin tur leder vidare till ökad förståelse för andras förutsättningar, bättre kunskap om varandras verksamheter och därmed ökad tillit, insyn i planerings- och beslutsprocesser samt allmänt mer jämlik och bättre relation mellan sektorer.

Sammanfattande tabell

Nedan representerar en sammanfattning av variationerna i respondenternas uppfattningar för att skapa en överblick, förtydliga skillnader samt underlätta för läsaren förståelsen av diskussionen som följer.

Föreningsrepresentanter	Kommunala tjänstemän
Tydliga rutiner och direktiv behövs för att veta hur och vad och när vid samverkan.	Rutiner fungerar inte, samhället förändras, förutsättningar och möjligheter likaså, det behövs nya samverkansformer.
Lärande sker genom interaktion med varandra och gemensam plattform för samverkan måste skapas.	Bristande intresse för organiserade kontakt- och lärotillfällen som medborgardialoger, samråd mm.
Kunskap finns inom föreningen men tas inte tillvara på strukturerat sätt.	Kommunen är beroende av allt nätverk, kunnande och idéer som föreningar har.
Dialog mellan förening och kommun är nyckeln för fungerande samarbete.	Utökad dialog mellan myndigheter, föreningar, näringsliv är nyckeln för framtida samarbeten.
Förbättrad relation genom kontinuitet i samverkan, mer kontakt med varandra är ett sätt att hantera frågor innan de utvecklas till problem eller konflikter.	Kontakt sker vid behov pga bristande resurser och tid.
Informationsflödet från kommunen är kontrollerat och begränsat, informationen är svårtillgänglig och spridd i organisationen.	Information finns, den skall sökas aktivt, det är eget ansvar att söka rätt information.
Begränsad insyn i beslutsprocesser är ett hinder för samverkan.	Kommunen måste följa riktlinjer, efterleva politiska beslut och ständiga besparingskrav.
Samverkan begränsas till föreningens projekt, man lär sig det som behövs för att lösa en konkret fråga.	Förståelsen för större samhälls- och helhetsperspektiv saknas.
Ojämnt partnerskap - Samverkan regleras av kommunens prioriteringar. Föreningar anpassar sitt handlande därefter.	Föreningar är opålitliga partners ur långsiktigt perspektiv - verksamheten förändras, engagemanget sinar, det är svårt att kräva ansvar från de ideellt verksamma.
Projektutvärdering är något utanför det faktiska samarbetet, utan någon egentlig kontakt med föreningar.	Projektutvärdering är en formalitet, kunskapen som genereras har ingen effekt på det pågående samverkansprojektet.

5. Diskussion

Studiens syfte var att undersöka upplevt lärande vid tvärasektoriellt samarbete för att förstå hur fenomenet upplevs och vilka faktorer som hindrar respektive främjar lärandet. I detta avslutande kapitel diskuteras och tolkas studiens resultat. Kapitlet avslutas med en slutsats och förslag på vidare forskning.

5.1 Resultatdiskussion

Av resultatet framgår att lärande vid samverkan är en ständigt pågående, dock inte alltid medveten process som sker i samspel med andra människor och omgivningen, samt att det finns kvalitativa skillnader hur lärandet uppfattas. Enligt resultatet kan lärande som studeras i denna uppsats förstås som lärande i praktikgemenskap. Tvärasektoriell samverkan innehar alla tre dimensioner som enligt Wenger (1998) karakteriserar praktikgemenskap - det finns ömsesidigt och gemensamt engagemang i projekt, gemensamt uppdrag ur ett samhällsperspektiv som är oberoende av individuella uppfattningar samt gemensam repertoar i form av inarbetad praxis att förhandla och lösa problem inom samverkan. Wenger (1998) menar att praktikgemenskaper separeras från det som finns utanför dem av gränser, t.ex anställningsavtal, rutiner, regler, idéer, värdegrund eller uppdrag som håller gemenskapen samman. Lärande uppstår genom interaktion vid och över praktikgemenskapens gränser. Resultatet visar att läroprocesser mellan sektorer kan förstås som gränsinteraktion vilken förklaras av Wenger (1998) som gränsmöten (*boundary interactions*), gränspraktiker (*boundary practices*) och periferier (*peripheries*). Ur resultatet konstateras att lärande vid tvärasektoriell samverkan upplevs ske på flera olika plan (jfr Figur 1): inom gränser för respektive organisation, som kunskapsutbyte med andra gemenskaper (möten, dialoger mellan sektorer), kunskap förmedlas genom gränspraktiker som gemensamma projekt, och genom periferier, dvs. att öppna gränserna mot omvärlden och söka kunskap utifrån t.ex från andra föreningar, erfarenheter från projektsamverkan i andra kommuner.

Resultatet tyder på att lärande vid tvärasektoriellt samarbete är av både formellt och informellt karaktär. Respondenterna talar om konkreta situationer och frågor av praktisk natur som lösts i samråd med varandra. Enligt Kock (2014) innebär lösandet av uppgifter en pedagogisk möjlighet att generera nya erfarenheter, att utvecklas som människa och konstruera nytt kunnande och ny kompetens. Det anmärkningsvärda är hur föreningsrepresentanter förhåller sig till återkommande formella lärsituationer (samråd, informationsmöten, workshops mm.) som kan uppfattas som tvingande och därför, enligt respondentens utsagor, "är det bara ordföranden och kassören som kommer, för att de måste". Detta fenomen har Janowicz-Panjaitan och Noorderhaven (2008) studerat med slutsats att formella lärsituationer påverkar lärande vid samarbete positivt enbart till en viss gräns, och att för många sådana tillfällen har snarare motsatt effekt.

Too many forced interactions between partners (e.g., project teams and task forces, visits, meetings, training sessions, etc.) may make individuals less willing to spontaneously engage in these activities and decrease their intrinsic motivation to share knowledge. The excitement of the interaction diminishes to the degree that it is perceived as an obligation, rather than as a voluntarily seized opportunity. (Janowicz-Panjaitan & Noorderhaven, 2008, 1341)

Tendens till detta bekräftas med resultatet av denna studie och avslöjar en paradox. Respondenterna uttrycker önskan för bättre informationsflöde mellan parter vid samverkan samtidigt som organiserade möten avsedda just för detta ändamål ger inte eftersträvat resultat.

Det är dock framförallt informellt, eller tyst lärande som en naturlig del av vardagsaktiviteter, där respondenterna erfar ett konkret tillfälle för lärande, som kan identifieras tydligast i sammanhanget. Resultatet bekräftar även Wengers (1998) och Illeris (2015) tes att omedveten kunskapsproduktion är beroende av värderingar, uppfattningar och sammanhang.

Lyra, Gomes och Pinto (2017) menar att tvärssektoriella samarbeten är förtroendebaserade och bygger på socialt kapital mellan enskilda organisationer, företag och andra sociala institutioner. Dessa domineras ofta av olika, även motstridiga operationella logiker och arbetar mot mål som endast kan uppnås gemensamt. Gott samverkansklimat mellan aktörer, gemensam målbild, delade värderingar, ömsesidig tillit, inkluderande och transparenta beslutsprocesser gynnar lärande, vilket även resultatet visar. Lyra, Gomes och Pinto (2017) menar att det behövs kunskap för att samverka i allmänhet, men även kunskap om samarbetspartners. Lärande stimuleras av att individer förstår varandra, skriver Stein (1996), och enligt studiens resultat framstår detta som avgörande för att samarbetet överhuvudtaget skall kunna utvecklas. Av resultatet framgår att uppfattningar är samstämmiga gällande fungerande kommunikation som grundläggande för samverkan som sådan. Dialogens och den ömsesidiga tillitens och respektens betydelse framhålls även i rapporten från SKL (2014) som konstaterar att utveckling i relationen mellan sektorer har gått från att vara ensidig till att vara mer ömsesidig. Dialog och kommunikation i och mellan grupper och därmed allt socialt liv är bildande, skriver Dewey (1985). Resultatet indikerar att dialog som tvåvägskommunikation uppfattas av de samverkande som otillräcklig och utökad dialog för att få kunskap om andras perspektiv föredras av respondenter. "Att kommunicera med sin omgivning innebär att man får en utvidgad och förändrad erfarenhet. Man får del av vad andra har tänkt och känt, och påverkas av detta" (Dewey, 1985, s. 39). Abrahamsson (2015) kallar förmågan att ta till sig andras tolkningar, att ompröva sina egna och att lära sig något nytt för *det lyhörda lyssnandet*. Studiens resultat visar att parter upplever behov av bättre förståelse för varandras verksamheter samt för helheten ur ett kommunalt, politiskt och samhällligt perspektiv.

Betraktat som miljö för lärande tjänar samverkan mellan sektorer som plats för *anskaffande* av kunskap och *skapande* av kunskap (Arya & Salk, 2006). För att kunskap skall uppstå vid tvärssektoriellt samverkan krävs att de samverkande parterna har problematiserande, kritisk och reflektiv förmåga att se sakernas tillstånd ur olika perspektiv, samt uppfatta både nyanser och det komplexa i tillvaron (Abrahamsson, 2015). Författaren menar att det handlar även om att tillvarata tyst kunskap och praktisk klokhet som finns hos de enskilda parterna för att utveckla förhållnings- och arbetssätt, och därmed gemensamt kunna hantera komplexa samhällsfrågor. Resultaten tyder på att parterna de facto lär sig vid samverkan genom att befintlig kunskap överförs mellan dem. Samtidigt är samverkan i sig grunden till kunskapsskapande - nya insikter och erfarenheter skapas som inte skulle uppstått utan samröre med varandra. Vidare kan ur resultatet tolkas att gemensam arbetsplattform skulle gynna lärande vid samverkan genom utökad dialog och därmed även öka efterfrågad förståelse för varandras verksamheter och perspektiv.

Enligt Stein (1996) och Wenger (1998) påverkas individers, grupper och organisationers lärande av social miljö och yttre sammanhang, men även av ekonomiska- och maktfaktorer. Dessa aspekter kan främja eller hindra lärande. Studiens resultat visar på skilda uppfattningar om hur makt i form av

ekonomiska resurser och handlingsmöjligheter påverkar läroprocesser. Claesson (2006) menar att samverkan mellan sektorer är ett horisontellt organiserat socialisationsmönster där det gemensamma samtalet sker mellan jämbördiga parter. Enligt resultatet är det dock problematiskt att tala om jämbördighet i sammanhanget. Parternas respektive handlingsmöjligheter härrör från organisationsspecifika logiker och därför oundvikligt påverkar samarbetsdynamiken. Från ena sidan bär kommunen genom sin legitimitet huvudansvar och har det avgörande ordet vid samtliga samverkansprojekt, vilket innebär begränsat handlingsutrymme för föreningar. Från andra sidan utgör föreningar kritiker och potentiella hot för makthavarna, vilket även studiens resultat visar. Det ojämlika förhållandet påverkar även lärande som ur detta perspektiv kan ses som anpassning snarare än utveckling (Ellström, 1992). Resultatet bekräftar detta. Föreningar anpassar sitt sätt att handla, de ändrar sina mål och värderingar efter kommunens policy för att öka sina chanser att få bidrag. Kommunen i sin tur kontrollerar informationsflödet ut till föreningar, vilket med tanke på varför det görs, kan ses som anpassning. Genom att hålla inne med kunskap kan en individ eller grupp erhålla makt och en fördelaktig position, att dela med sig av makt kan innebära att beroendeförhållandet och därmed makten minskar (Stein, 1996). Detta resulterar i lärande som inte kan ses som enbart positivt. Anpassning till ogynnsamma betingelser utmynnar inte i lärande för utveckling, utan leder snarare till passivering och inlärd hjälplöshet (Ellström, 1997). Resultatet visar antydning till passivering gällande kunskapssökande när respondenterna berättar om föreningar som avstår från att aktivt söka information kring bidrag och samarbetsmöjligheter eller förväntar sig att kommunen skall täcka den del av samverkan som de inte själva tar tag i.

SKL (2018) rapport om civilsamhället konstaterar att förändringar i samhället lett till att relation mellan ideell och offentlig sektor sker i andra former än de traditionella. Detta påvisas även av studiens resultat. Föreningar och tjänstemän uttrycker behov av förändring gällande samarbeten, samtidigt visar resultatet på skilda uppfattningar vad som förstås med det. Förändringar i den offentliga verksamheten sker ofta och genomförs lättare än i föreningar. Inom föreningslivet har vissa tanke- och handlingsmönster utvecklats och stabiliserats som fasta rutiner och vanemönster. Dessa utvecklas och permanentas på basis av organisationens eller gruppens begränsningar och möjligheter och är svåra att förändra. "Rutiner ibland verkar fungera som en skygglapp som försvårar upptäckt och därmed hantering av förändringar" (Ellström, 1992, s. 11). Resultatet visar att kommunen har förändringsvana och vilja att söka nya, flexibla sätt att involvera föreningar i gemensamma projekt. Föreningar däremot utmärks av gamla strukturer och synsätt, de jämför dagens förhållanden och samverkansmodeller med hur föreningslivet har varit en gång i tiden. Wijkström (2004) förklarar det med en djuprotad folkrörelsetradition i Sverige som påverkar sättet att tänka kring ideellt engagemang. Vanemässigt tänkande och handlande minskar sannolikheten för ett lärande som leder till nytänkande och förnyelse för såväl individer som organisationer, skriver Ellström (1992), och menar att utmaningen ligger i att skapa förutsättning för *avlärande* och *nylärande*. För att detta skall ske krävs det motivation och vilja att ändra sina tanke- och handlingsmönster, vilket enligt Marton & Booth (2000) är vägen till förändring och utveckling. Resultatet indikerar att det finns en generell insikt hos båda parter om att samhällsutvecklingen kräver förändrade samsarbetsformer, det råder dock skilda uppfattningar bland respondenterna om hur det ska göras.

Granskningsrapporter av EU-projekt (jfr Arvsfonden, 2016; SKL, 2018; Tillväxtverket 2009) inkluderar lärandeaspekt som mål för samtliga samverkansprojekt. Detta förväntas ske genom utvecklade lärandeplaner och som erfarenhetsspridning via projektansluten konsult. Studiens resultat visar dock

att respondenternas upplevelser kring konsultens roll och insats skiljer sig från den i rapporterna åsyftade. Projektutvärdering upplevs som ett måste och erfarenhets- och kunskapsspridning via konsult begränsas till slutrapporten. "Den kunskap som konsulten skapat, den tar han med sig" är ett beskrivande citat av respondenternas uppfattning. Information som genereras genom utvärdering upplevs inte som bidragande till samverkan i praktiken. Däremot konstateras i denna uppsats att det sker lärande och kunskapsskapande vid och genom samverkan mellan sektorer. Lärande lika som jämställdhetsarbete och integration hör till EU-projektens horisontella, kvalitativa mål. Till skillnad från vertikala mål som antal startade företag, nya arbetsplatser eller anlagda parkeringar, är de svåra att mäta och påvisa.

Studiens resultat visar att företrädarna för både den offentliga och den ideella sektorn är samstämmiga att samverkan vid tvärsektoriellt samarbete är en lärosituation, ett tillfälle att ta lärdom av samarbetspartners kunskaper och erfarenheter, samt för att inspireras. Ur resultatet framgår att det finns skilda uppfattningar av hur fenomenet lärande erfars i sammanhanget. Enligt fenomenografisk grundidé kan de i uppsatsen presenterade uppfattningarna leda till förändring av parternas sätt att se på samverkan om de blir varse om dessa. När man får del av någon annans sätt att erfara något, vidgas förståelsen av fenomenet, det innebär dock inte att man gör någon annans synsätt till sitt eget. Lärdomen eller kunskapen består i att veta att andra synsätt existerar och att kunna växla mellan synen. Genom att lägga till en ny aspekt av uppfattning av hur en och samma fenomen kan tolkas, blir uppfattningen mer fullständig, skriver Kroksmark (2007).

Denna uppsats skulle undersöka och besvara följande forskningsfrågor:

- Hur upplever kommunala tjänstemän och föreningsrepresentanter lärande i samverkan mellan ideell och offentlig sektor?
- Vad upplever de som främjande respektive hindrande för lärande?

Utifrån studiens resultat anser jag att dessa frågor är besvarade. Resultatet visar att lärande upplevs på kvalitativt skilda sätt vid tillfällena av social interaktion, när ömsesidighet, gemensam dialog och medbestämmande balanseras och kombineras. Organisationsspecifika och ibland krockande logiker samt maktobalans i relationen uppfattas som hinder för lärande av båda samverkansparter. Det finns kvalitativt skilda uppfattningar mellan sektorer kring hur dessa faktorer inverkar på läroprocesser.

5.3 Förslag till vidare forskning

Studiens resultat visar att det finns samstämmighet men även helt skilda uppfattningar kring lärande vid tvärsektoriellt samarbete och hinder för lärande. Detta innebär att det finns en utvecklingspotential för bättre samverkan. Den snabba samhällsförändringen som sker, leder till ständig behov av mer kunskap för att stärka och utveckla samverkansformer därför kan det anses vara av betydelse att det finns aktuell forskning som belyser aspekter av läroprocesser vid samverkan. Vidare forskning i ämnet skulle kunna bidra till att utforska möjligheterna att överbrygga verksamhetsspecifika begränsningar gällande samverkan och lärande mellan sektorer.

Referensförteckning

- Abrahamsson, H. (2015). Dialog och medskapande i vår tids stora samhällsomdaning. *Utbildning & Lärande*, 9(1), (s. 20–41). <https://www.his.se/PageFiles/35404/Abrahamsson%20-%20Dialog%20och%20medskapande.pdf> (Hämtad 2019-03-16)
- Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (2:a uppl.) (s. 8-16). Stockholm: Liber.
- Alvesson, M., & Sköldbberg, K. (2017). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod* (3:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Arvsfonden. (2016). *Utvärderingsrapport. Samverkan mellan ideella och offentliga aktörer: målsättningar, former och resultat*. Lunds Universitet. https://www.arvsfonden.se/sites/default/files/article_reports/arvsfondens_utvard_rapport_2016_-_samverkan_mellan_ideella_o_offentl_aktorer_0.pdf (Hämtad 2019-03-25)
- Arya, B., & Salk, J. E. (2006). Cross-sector alliance learning and effectiveness of voluntary codes of corporate social responsibility. *Business Ethics Quarterly*, 16(2), (s. 211-234). <https://doi.org/10.5840/beq200616223>
- Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik* (4:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2:a uppl.) Stockholm: Liber.
- Claesson, U. (2006). En folklig folkkyrka? I L. Svedberg, & L. Trägårdh (Red.) "Det civila samhället som forskningsfält. Nya avhandlingar i ett nytt sekel". (s. 194-206). Stockholm: Riksbankens Jubileumsfond.
- Dahlgren, L.O., & Johansson, K. (2009). Fenomenografi. I A. Fejes, & R. Thornberg (Red.) *Handbok i kvalitativ analys* (s. 122-136). Stockholm: Liber.
- Dahlstedt, M., Ålund, A., & Ålund, A. (2011). Villkorat partnerskap: Demokrati och social inkludering i relationer mellan bildningsförbund och föreningar bildade på etnisk grund. *Dansk Sociologi*, 21(4), (s.75-94). doi: <http://dx.doi.org/10.22439/dansoc.v21i4.3411>
- Dewey, J. (1985). *Demokrati och utbildning*. Göteborg: Daidalos.
- Ellström, P-E. (1992). *Kompetens, utbildning och lärande i arbetslivet: problem, begrepp och teoretiska perspektiv*. (1. uppl.) Stockholm: Publica. <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:532234/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad: 2019-03-11)
- Ellström, P-E. (1997). Livslångt lärande. http://www.kultur.gu.se/digitalAssets/1182/1182110_ellstrm.pdf (Hämtad: 2019-03-11)
- Evers, A., & von Essen, J. (2019). The Shifting Meanings of Popular Engagement in Swedish Society. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, VOLUNTAS: 30 (1), (s. 29-40). doi: 10.1007/s11266-019-00089-5
- Fejes, A., & Thornberg, R. (2009). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I A. Fejes, & R. Thornberg, (Red.). *Handbok i kvalitativ analys* (s. 13-37). Stockholm: Liber.
- Herbert, A., & Bergstedt, B. (2008). *Kunskapen och språket - om pedagogiken, texten och hjärnan*. Stockholm: Liber.
- Illeris, K. (2015). *Lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Ingemann, J. H. (2013). *Vetenskapsteori för samhällsvetare*. Malmö: Gleerups.
- Janowicz-Panjaitan, & Noorderhaven. (2008). Formal and informal interorganizational learning within strategic alliances. *Research Policy*, 37(8), (s. 1337-1355). https://www.researchgate.net/publication/254799050_Formal_and_informal_learning_in_alliances/download (Hämtad 2019-02-20)

- Johansson, S. (2005). *Ideella Mål Med Offentliga Medel : Förändrade Förutsättningar För Ideell Välfärd*. Stockholm: Sober Förlag.
- Kock, H. (2013). Kompetensutveckling - strategier och metoder. I H. Kock, (Red.). *Arbetsplatslärande - att leda och organisera kompetensutveckling* (s. 99-116). Lund: Studentlitteratur.
- Kock, H. (2014). *Lärande i arbetslivet: Möjligheter och utmaningar : En vänbok till Per-Erik Ellström*. Linköping: Linköping University Press.
- Kroksmark, T. (2007). Fenomenografisk didaktik: En möjlighet. *Didaktisk Tidskrift*, 17(12). ISSN: 1101-7686
- Kroksmark, T. (Red.). (2011). *Den tidlösa pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. New York: Cambridge University Press.
- Lindström, L. (2006). *Fritidssektorn en statlig utmaning*. Luleå: Luleå tekniska universitet. ISSN:1402-1757
- Lyra, M., Gomes, R., & Pinto, M. (2017). Knowledge sharing relevance in social responsibility partnerships. *Journal of Management Development*, 36(1), (s.129-138). <https://doi.org/10.1108/JMD-10-2014-0123>
- Marton, F., & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- MUCF. (2017). *Civilsamhället på landsbygder och i tätort Villkor och roller för ideella föreningar och samfälligheter 2017*. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. https://www.mucof.se/sites/default/files/publikationer_uploads/civilsamhället_pa_landsbygder_och_i_tatort_0.pdf (Hämtad 2019-02-20)
- Regeringen. Kulturdepartementet. (2017). *Regeringens skrivelse. En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället*. (Skr. 2017/18:246). <https://www.regeringen.se/49993c/contentassets/18e74ed18d1443d48c5186762225a45e/en-politik-for-engagemang-langsiktighet-och-oberoende-for-civilsamhallet-skr.-201718246.pdf> (Hämtad: 2019-02-17)
- SKL. (2014). *Dialoger och överenskommelser med civilsamhället*. <https://webbutik.skl.se/sv/artiklar/dialoger-och-overenskommelser-med-civilsamhallet.html> (Hämtad 2019-02-11)
- SKL. (2018). *Samverkan med civilsamhället*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting. <https://webbutik.skl.se/sv/artiklar/positionsapper.html> (Hämtad 2019- 02- 16)
- SKL. (2018). *Civilsamhället som utvecklingskraft, demokratiaktör och samverkanspartner*. Positionspapper. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting. <https://skl.se/download/18.765bbeae15ba22ac43b2939f/1493221526860/SKL-16-05991-Civilsamhallet-som-utvecklingskraft-demokrati-positionsapper.pdf> (Hämtad 2019-02-14)
- SOU. (2016). *Palett för ett stärkt civilsamhälle*. (2016:13). Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting https://www.regeringen.se/492b2d/contentassets/907a5e554a23428f9aef3c2d7221a2de/palett-for-ett-starkt-civilsamhalle-sou-2016_13.pdf (Hämtad 2019-02-08)
- Stein, J. (1996). *Lärande inom och mellan organisationer*. Lund: Studentlitteratur.
- Svensson, L., & Brulin, G. (2014). Lärande som drivkraft och för utveckling. I H. Kock, (Red.). *Lärande i arbetslivet: möjligheter och utmaningar: en vänbok till Per-Erik Ellström* (s. 279-282). Linköping: Linköping University Press.
- Svensson, P. (2015). Teorins roll i kvalitativ forskning. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (2:a uppl.) (s. 208-219). Stockholm. Liber.
- Säljö, R. (2014). Den lärande människan – teoretiska traditioner. I U. P Lundgren, R. Säljö, C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare* (s. 251-309). Stockholm: Natur & kultur.

- Tillväxtanalys. (2011). *Strategier för lärande på regional nivå – En genomgång av länens lärandeplaner*. Östersund: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.
http://www.tillvaxtanalys.se/download/18.1d7fbce414d2f83fc7687ae6/1431431704760/WP_PM_2011_31.pdf (Hämtad 2019-02-16)
- Tillväxtanalys. (2013). *Att utveckla regionernas lärande*. Rapport 2013:2. Östersund: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.
http://www.tillvaxtanalys.se/download/18.201965214d8715afd152393/1432732288104/Rapport%20%202013_02.pdf (Hämtad 2019-02-18)
- Tillväxtverket. (2009). *Ökat entreprenörskap och utvecklat företagande genom kultur-, kulturarvs- och idrottsprojekt*. Rapport 0038.
http://tillvaxtverket.eprint.se/System/TemplateView.aspx?p=E-View&id=8716a4146e18476284abc01bda16051c&l=t&cat=%2FPublikationer%2FEndast%20f%C3%B6r%20nedladdning&tc=%2FWeb%2FText%2FTopp_Listvy_App3 (Hämtad 2018-12-17)
- Tillväxtverket. (2013). *Att utveckla regionernas lärande*. Rapport 2013:02. Östersund: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.
https://www.tillvaxtanalys.se/download/18.201965214d8715afd152393/1432732288104/Rapport%20%202013_02.pdf (Hämtad 2019-03-25)
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa Interjuer* (4:de uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1529480532631/God-forskningssed_VR_2017.pdf (Hämtat 2019-03-27)
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1529480532631/God-forskningssed_VR_2017.pdf (Hämtat 2019-03-27)
- Örtenblad, A. (2015). Towards Increased Relevance: Context-Adapted Models of - the Learning Organization. *Learning Organization*, 22(3), (s. 163-181). <https://doi.org/10.1108/TLO-06-2014-0027>
- Örtenblad, A. (2018). What does "learning organization" mean? *The Learning Organization*, 25(3), (s. 150-158). <https://doi.org/10.1108/TLO-02-2018-0016>
- Wenger, E. (1998). *Communities of Practice : Learning, Meaning, and Identity*. Cambridge University Press.
- Westlund, I. (2009) Hermeneutik. I A. Fejes, & R. Thornberg, (Red.). *Handbok i kvalitativ analys* (s. 62-80). Stockholm: Liber.

Informationsbrev

Informationsbrev inför intervju

Hej!

Jag heter Kristine Åkerlund och studerar beteendevetenskap på Mittuniversitetet i Sundsvall. Inom ramen av utbildningen skriver jag ett examensarbete i form av en C-uppsats. Jag är intresserad att undersöka fenomenet lärande i tvärsektorielt samarbete mellan offentlig och ideell sektor.

Jag skulle vilja intervjua Dig som har erfarenhet av hur kommun och föreningsliv samverkar för att ta del av dina kunskaper och syn på detta. Jag är intresserad av hur du upplever erfarenhetsutbyte mellan aktörer, hur parterna kommunicerar, hur samverkan har utvecklats och hur det kan förbättras.

Medverkan är frivilligt och konfidentiellt, varken kommun eller förening i fråga kommer namnges i min uppsats, inga uttalanden kommer att kunna knytas till någon person.

Intervjun förväntas ta 30min.

Kontakta mig gärna om du underar över något innan intervjun.

Mvh

Kristine Åkerlund

Tel: 0702432017

kristineakerlund@gmail.com

Mittuniversitet Sundsvall

Institutionen för Utbildningsvetenskap

Beteendevetenskapligt program

Handledare: Calle Hansson calle.hansson@miun.se

Intervjuguide

Intervjuguide

Bakgrundsfrågor:

Berätta om ditt engagemang i föreningslivet? (Hur länge har du varit i föreningen? Vilka är du med i idag?)

Beskriv dina uppgifter där?

Vad är din sysselsättning i kommunen?

Tema 1: Samverkan

Hur är samverkan mellan kommunen och föreningen idag?

Hur var det tidigare?

Hur utvecklas det, vilken förändring upplever du?

Tema 2: Synergieffekter av samverkan

Vad vinner ni (vem vinner) på att samarbeta med kommunen/föreningar?

Vilka fördelar ser du med samverkan mellan sektorer?

Tema 3: Lärande vid samverkan

Vilka kunskaper tycker du som krävs/ uppstår/ utvecklas vid samverkan?

Hur upplever du att du lär dig vid gemensama projekt?

Hur sprids erfarenheterna, kunskapen, know-how, information mellan parter? Vems ansvar är att organisera det?

Hur ser du på utvärderarens/konsultens roll vid projektsamarbete?

Vad fungerar bra, dåligt och vad är din uppfattning av varför det är så?

Vilka är hindren för samverkan?

Vad skulle kunna ändras?

Tema 4: Jämlika parter

Hur skulle du beskriva relationen mellan parterna?

Är parter jämlika?

Är samarbetet på lika villkor?

Upplever du att det finns maktbalans (gällande resurser, vem som har beslutsrätt)? Hur påverkar det/ känns vid samarbetet?

Behandlas alla föreningar i kommuner lika?

Tema 5: Övrigt

Är det något som du vill tillägga som skulle vara relevant för denna studie?

Figur- och tabellförteckning

Figur 1. Lärande vid tvärssektorell samverkan	26
Figur 2. Lärande vid tvärssektorell samverkan - utvecklingsmöjligheter.....	27
Sammanfattande tabell.....	28